

DE ZOON

TEKST: WILLEM DE VLAM

OP
VOOR HET
VOLK

Willem de Vlam

De Zoon

De Zoon werd geschreven met ondersteuning van Stichting Melanic.

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

© Ontwerp omslag: Frans Karthaus, serotonine.org

ISBN 978-90-817987-0-9

© 2011, 'De Zoon'

Willem de Vlam

Een uitgave van Stichting Opium voor het Volk

www.opiumvoorhetvolk.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Annemarie

PERSONAGES

Hugo, 36. Een filmmaker met middelmatig succes. Vader van David. Woont samen met Eelke.

(Johan de Witt, ca 40. Geniaal staatsman en wiskundige.)

Eelke, 30. Officier van Justitie. Ze is slim en ambitieus.

(Wendela de Witt, ca 35. Echtgenote van Johan de Witt.)

Mieke, 52. Docent aan de universiteit. Moeder van David.

(Amalia van Solms, 60. Grootmoeder van Prins Willem III.)

David, 17. De Zoon van Hugo en Mieke. Koestert uitermate rechtse overtuigingen.

(Prins Willem III, 17. Jonge prins met de ambitie Stadhouder te worden.)

Het hele stuk speelt zich af in het appartement van Hugo en Eelke.

AKTE I

Scène I.1

HUGO Ik ben Johan de Witt, raadspensionaris van Holland. Dat ben ik al vanaf mijn achtentwintigste. Mijn tijd is gemaakt voor jonge mannen. We leven niet lang, dus iedereen heeft haast.

Ik ben Johan de Witt en jij bent Willem de derde. Je vader was een domme, botte man. Jouw vader was een tiran, die een staatsgreep pleegde. Al zijn tegenstanders zette hij gevangen, waaronder mijn vader. Kwamen wij in opstand? Verdreven wij de onderdrukker? Verenigde het Nederlandse Volk zich in naam van vrijheid en zelfbeschikking? Nee. Heel het land gaf zich over. Elk dorp en elke stad. Zonder slag. Zonder strijd. Wij leverden het land uit aan jouw familie.

En wat gebeurde er toen? Weet je het? De tiran werd ziek en ging dood. Helemaal uit zichzelf. Hebben wij niets voor hoeven doen. Wij hebben nooit voor de vrijheid gevochten. Onze vrijheid hebben we als een hete kastanje in de schoot geworpen gekregen: een tiran zonder nageslacht werd ziek en ging dood.

Helemaal géén nageslacht? Ja, toch! Diep verborgen in de zachte, roze plooien van zijn moeders schoot zit jij. Jij, jij splijtzwam. Jij kankergezweel. Jij brok vergif voor iedere vooruitgang, jij pest voor iedere hoop op een verlichte toekomst.

Gulzig lurkend aan je moederkoek groei jij, en naarmate je groeit krijgen de dictatorvriendjes van je vader weer hoop. Met het zwellen van je moeders buik begint de geur van de macht bij het adellijke tuig weer in de neusgaten te dringen. Hijgend en loeiend verzamelen ze zich rond je moeders kraambed. Iedereen die ik ooit gepasseerd heb. Iedereen die ooit van mij zijn zin niet heeft gekregen. Die grote, glimmende buik is een baken voor al mijn vijanden. En als je ter wereld komt: een feest... Het volk is buiten

zinnen. Alsof je de verlosser bent. Alsof met jou alles goed komt. Het bezuipt zich en rent lallend door de straten. Hossende, kolkende kluwen grauw, elkaar grijnzend van dronken geilheid betastend en berijdend, zodat je in alle over en weer ingebrachte lichaamsdelen de afzonderlijke mannen en vrouwen niet meer kan onderscheiden! En je groeit op. Tegen alle kansberekening in, groei jij op. Mijn kinderen sterven de één na de ander. Overal bedwingen jonge moeders zich en proberen hun hart gesloten te houden voor hun pasgeborenen, omdat ze elk moment aan duizend mysterieuze ziektes kunnen overlijden, maar jij blijft leven. Jij groeit op alsof de duivel zelf over je gezondheid waakt.

Jij groeit op, omringd door mijn vijanden en elke dag adem je de zure damp van verbolgenheid in, die door hen wordt uitgewasemd. Elke dag wordt je vergiftigd met hun geklaag en hun laster en hun obscene hatelijkheden.

En nu sta je voor me, met in je aderen geen bloed maar alleen het zure maagkwijl van je opvoeders. Met veel pijn en moeite hebben we je uit hun verongelijkte handen gepeuterd en nu val je onder mijn voogdij.

En wat moet ik nu met jou? Wat moet ik met deze jongen, die de hoop belichaamt van al mijn tegenstanders? Want dat zou je bijna vergeten; dat je ook een jongen bent, die nog moet leren over de wereld na te denken.

Jouw scholing neem ik persoonlijk op me. Ik leer je alles wat ik weet en wat ik vind dat je moet weten. En ik zal je leren hoe je dit land bestuurt. Hoe je het bijeen houdt, hoe je het regeert, het beschermt en opvoedt alsof het gaat om je eigen kinderen.

DAVID Ik ben jouw zoon.

HUGO En mocht je familie winnen, mochten de Oranjes toch nog op de troon terecht komen en de Republiek verloren gaan, dan kan ik in één ding troost vinden; dat onze stadhouder tenminste fatsoenlijk is opgeleid.

DAVID Ik ben jouw zoon.

HUGO Wat wil je dat ik daarop zeg?

DAVID Dat... dat weet ik niet.

HUGO Waarom zeg je dat?

DAVID Omdat het waar is.

HUGO Is het waar?

DAVID Ja.

HUGO Nee, ik bedoel: is het waar?

DAVID Ja.

HUGO Echt serieus waar-waar?

DAVID Ja.

HUGO Je zegt echt serieus waar dat jij mijn zoon bent?

DAVID Jij bent mijn vader.

HUGO En dat méén jij.

DAVID Ja.

HUGO Ja dat vind ik... Man!
Wat moet ik... Wat moet ik daar nou ....
Sta 's stil...
Hugo bekijkt David goed.

DAVID Wat doe je?

HUGO Ik bekijk je.

DAVID Ik heb jouw handen. Zegt mijn moeder.

HUGO Hoe heet je moeder?

DAVID Mieke. Mieke de Waal.

HUGO Serieus?

DAVID Ja.

HUGO Heeft zij...? Echt waar? Mieke?

DAVID Ja.

HUGO Godverdomme. Ja sorry. Maar Godverdomme. En hoe oud ben.... Wanneer ben jij geboren?

DAVID 1994.

HUGO van Mieke... je bent een kind van Mieke....

DAVID En van jou.

HUGO En van...

Opeens boos:

Ja! Wat moet dit eigenlijk voorstellen? Wat is dit voor iets? Waarom heb je niet meteen wat gezegd? Waarom heb je me... Onder valse voorwendselen ben jij hier,... Heb jij je hier binnengepraat. Je hebt tegen me gelogen.

DAVID Een beetje maar.

HUGO Je hebt me in de gaten gehouden, dat kan niet anders. Je hebt me in de gaten gehouden. Je bent me gevolgd- Je hebt me in de gaten gehouden... Gatverdamme! Ik heb me nog nooit zo bedrogen gevoeld. Gluiperige-Manipulatieve....Je hebt dat allemaal in dat- dat- dat geniepige puberkoppie zitten verzinnen! In die stiekeme, bleke, puisterige puberkop, heb jij.... Waar ga je heen?

DAVID Het spijt me. Je hoeft je verder niet meer ... laat maar. Sorry.

HUGO Jezus Christus man! Hou je gemak even, ja? Mag ik dit even in mijn systeem laten trekken? Mag ik dit éven in mijn bloedvaten laten circuleren?

Vierennegentig. Je bent zeventien? Wanneer ben je jarig?

DAVID 14 maart.

HUGO Maart. Maart min negen is...

DAVID Juni. Juni negentien drie en negentig.

HUGO En waar... waar ben je geboren?

DAVID Utrecht.

HUGO En waar zit je op school... Utrecht?

DAVID Eh, ja. Zat.

HUGO Oh je bent al klaar.

DAVID Ja. Net.

HUGO Wat voor school, dan?

DAVID Niet een heel goede.

HUGO O. Okee.

DAVID Het Laurentius Lyceum.

HUGO O. Ooh. Was daar niet pas geleden ...

DAVID Ja, daar hebben ze een docent in elkaar geslagen.

HUGO Ja, en een hele heisa met detectiepoortjes, enzo.
Zat jij daar?

DAVID ja.

HUGO Niet normaal, zeg. Van Mieke. Zeventien, zei je.

DAVID Ja.

HUGO Niet normaal. Echt heel ongewoon, dit.

DAVID Ja.

HUGO Hé, en waar is je moeder? Waar is Mieke? Wat...
Leeft ze nog?

DAVID Ja.

HUGO Waar is ze? Wat is haar telefoonnummer? Ik wil
haar telefoonnummer.

DAVID Ze is thuis, denk ik.

HUGO Ze weet hiervan?

DAVID Nee! Nee, ze weet niet dat ik hier ben.

HUGO O. Waarom niet?

DAVID Ik heb het niet verteld.

HUGO O.

DAVID Het is gewoon... ik wilde...

HUGO Ja. Goed. Laat maar.
Stilte.
Dus het is echt zo.

DAVID Ja, het is echt zo.

HUGO Jij bent mijn zoon. Mijn kind. Vlees van mijn vlees.
Vrucht van mijn lendenen.
Ben je voor dingen allergisch?

DAVID he?

HUGO Pollen, stofmijt, katten, ...

DAVID Nee.

HUGO Ik voor katten.

DAVID Oh.

HUGO Vandaar. Ben je een fietser of een loper? Ik ben zelf een loper.

DAVID Ik... ik fiets normaal gesproken.

HUGO Ik kan niet lekker nadenken op de fiets. Zijn er dingen die je niet graag eet?

DAVID Ik eet bijna alles. Aubergine. Aubergine hou ik niet van.

HUGO Ik ook niet. Ik vind de aubergine ook helemaal niks. Een vrucht zonder enige charme, smaak of textuur.

DAVID Wist je dat ik bestond?

HUGO ... vorm en kleur zijn ook obscene. Ziet er uit als een ziekelijk gezwollen geslachtsorgaan.

DAVID Wist je...

HUGO Nee.

DAVID Geen idee?

HUGO Nee.

DAVID En... en als je het wel had geweten?

HUGO Wat ik dan had gedaan?

DAVID Ja.

HUGO Wat denk jij?

DAVID Ik weet het niet.

HUGO Ik ook niet. Ik was niet zoveel ouder dan jij dus... Bang. Ik was heel bang geworden, denk ik. Geëmigreerd. Maar misschien ook helemaal niet. Was je een mooie baby?

DAVID Dat weet ik niet zo. Ik denk het wel.

HUGO Die dingen helpen.
Ik weet het niet.
Ik ben iemand die gesteld is op zijn vrijheid. Op comfort. Ik heb niet een overdreven goed ontwikkeld rechtvaardigheids-

gevoel. Dus... Ik weet niet of ik op een dag voor je had gestaan met: 'Jongen, ik ben je vader'. Uit plichtsbesef had ik het niet gedaan, denk ik. Ik was geen... Ik was niet.... Hoe noem je dat... Ik had me niet met je bemoeid omdat dat van een of andere hogere morele wet moest. Zo zit ik niet in elkaar.

Maar wie weet. Misschien had ik je een leuk joch gevonden. Misschien had ik er aardigheid in gehad om je op te zien groeien. Om met je te voetballen. Kan je voetballen?

DAVID Nee.

HUGO Ik ook niet.

stilte

Het was leuk geweest als iemand dat met je had gedaan.

DAVID Ja.

HUGO Tsjá.

Even stil.

HUGO Heeft Mieke een man? Een vriend?

DAVID Nu niet.

HUGO Hiervoor wel?

DAVID Af en toe.

HUGO En jij? Heb je een vriendinnetje?

DAVID Nee.

HUGO Val je überhaupt op meisjes?

DAVID Ja, natuurlijk.

HUGO Ik vraag het maar. Vinden ze je leuk? Meisjes?

DAVID Gaat wel.

HUGO Heb je het al eens gedaan?

DAVID Jezus!

HUGO Sorry. Te direct.

DAVID En jij?

HUGO Wat?

DAVID Heb jij een vrouw? Of een vriendin?

Scène I.2

EELKE Echtgenoot!

HUGO Ja, deze.

EELKE Beschermheer van de Republiek der Nederlanden!
Schutspatroon van de Rede en het Verstand, Stichter van de
Ware Vrijheid en heerser van het o zo tere hartje van uw
echtgenote, Wendela Bicker, enchantée.

HUGO Mijn lieve gemalin!

EELKE Wendela Bicker. Van de Bickers. Ken je de Bickers
niet? Wat raar. Echt niet? Die jongen kent de Bickers niet!

Op zijn Gooisch, elke r benadrukkend:

Mijn vader was de burgemeester van Amsterdam en hij kent
iedereen en hij heeft heel erg veel geld.

Maar dát interesseerde mijn lieve Johan allemaal niets! Hij
werd helemaal spontaan verliefd op mij. Hè, suikerhartje?

HUGO O, kruidnageltje!

EELKE Haringstaartje!

HUGO Oliekoekje van me!

EELKE Kaneelpijpje!

HUGO Honingpotje!

EELKE Hoera, zeg ik. Hoera! Wat leiden wij toch een
gelukkig bestaan. En wat heerlijk dat niets ons voortdurende
geluk bedreigt en in de weg staat. Behalve dat astmatische
hijgertje van Oranje.

HUGO Ja, daar heb je hem.

EELKE Mooi! Dit is onze kans. We maken hem af.

HUGO Hij is net 16 geworden.

EELKE *Grijpt een prei* Serieus. Hier, pak dit hier en maak
hem af.

HUGO Hij speelt nog graag met paardjes.

EELKE Neem een groot stuk ijzer en sla zijn hersens in.

HUGO Maar suikerhartje, het kind is aan onze zorg toevertrouwd.

EELKE Snij zijn strot af. Dat zou ik doen. Ik zou hem prikken. Echt waar. Hartstikke dood. Gooi hem van de trap.
Tegen David Ik scherts natuurlijk.

DAVID Natuurlijk.

EELKE Natuurlijk ben je van harte welkom in ons huis.

DAVID Ik heb nooit anders ervaren.

EELKE Ook al ben je van een factie die ons naar het leven staat.

DAVID Voor u, mevrouw, loop ik met liefde over.

EELKE Haha.
Als zichzelf
Mooi. Wat eten we?

HUGO Wij eten: Courgette, Paprika, Champignons, uitjes, een paar tomaatjes, met een takje rozemarijn, room, rode wijn even laten pruttelen en geserveerd met Pappardelle, Rucola en Parmazaanse kaas.

EELKE Geen koe?

HUGO Nee, vegetarisch.

EELKE Ik wil koe.

HUGO Je krijgt geen koe.

EELKE Nou! Hallo, ik ben Eelke. Wie ben jij?

DAVID Ik ben David.

EELKE Leuk je te ontmoeten, David.
Tegen Hugo: Vraag me: hoe was het op je werk?

HUGO Hoe was het op je werk?

EELKE Raar.

HUGO Hoezo raar?

EELKE Heel raar.

HUGO Okee.

EELKE *Tegen David* Wat is je dan overkomen, Eelke?

DAVID Wat is je dan overkomen, Eelke?

EELKE Met jou kan ik zaken doen. Dat zal ik je vertellen. Ik ben vandaag belaagd. Belaagd, Eelke, wat is dat nu? Door mijn leidinggevende. “Hoezo belaagd?” Hoor ik je denken. Was hij ongewenst intiem? Het antwoord is ja: heel intiem en heel ongewenst. Nee! Spring niet op om mijn eer te verdedigen. Mijn eer is intact, ik ben niet betast. Hij toonde een ronduit onbeschaamde belangstelling naar mijn emotionele binnenleven.

HUGO Hè bah! Nee!

EELKE Heel onwerkelijk. Zo ben je lekker boeven aan het opsluiten en zo zit er een volwassen man met grote natte ogen zijn theezakje uit te knijpen.

HUGO Jij maken dat je wekomt, natuurlijk.

EELKE Ik zat wanhopig naar uitwegen te zoeken. Maar ik zat als een rat in de val. Maar daar zit hij, op de rand van m'n bureau, wat ik héél irritant vind, met en kop thee en die natte ogen waar ik het al over had, en dan vraagt ie zo heel, heel, héél ontspannen naar jou.

HUGO Naar mij?

EELKE “hee, en Is het nou de ware?” “Dus je wil wel met hem verder?” “En hoe zie je dan de toekomst voor je? Je ... huiselijke situatie?” “Hee, en zijn jullie dan met zijn tweeën, in die huiselijke situatie? Of heb je dan ook K- K K- KKKK Kindertjes?”

Doet bij David voor hoe haar baas haar opeens met uitpuilende ogen aanstaarde.

En opeens snap ik het: O! Ze willen me een promotie aanbieden. En dan valt alles op zijn plaats.

DAVID Maar dat is toch leuk?

EELKE Ja, enig. Als ik geen kinderen wil, mag ik

hoofdofficier van justitie worden. Anders niet.

HUGO *tegen David* Eelke werkt bij het Openbaar ministerie.

EELKE Zie je het probleem?

HUGO Misschien had hij gewoon belangstelling?

EELKE We hebben het hier over een man die sinds drie maanden weet dat ik Eelke heet. Niet Hielke, niet Ellie, niet Eekje, niet Evelien, niet Esther, niet Erma, niet Ellen en ook niet Margien, maar Eelke.

HUGO En wat heb je gezegd?

EELKE We willen nog niet te ver in de toekomst kijken. We genieten nu juist heel erg van het moment. Gaat je geen flikker aan, klootzak. Dat soort dingen.

Even stilte.

EELKE David, vind je het goed om even te wieberen?

HUGO Eelke.

DAVID Eh. Ja, hoor. Goed.

EELKE Hier heb je een glas wijn, en een bakje pinda's. Rook je? Nee? Heel goed, maar nu wel jammer. Dank je, je bent een ridder. Het is maar voor heel even.

HUGO Eelke...

EELKE Hugo.

HUGO Ik weet dat dit een goed moment lijkt om het erover te hebben...

EELKE Ik vind dat we even moeten praten.

HUGO Ik ook, er zijn alleen redenen waarom dat nu een stuk slechter uitkomt dan je zou denken.

EELKE Zullen we een kindje maken?

HUGO Eelke, echt waar, we moeten dit gesprek even uitstellen.

EELKE Kom op, laten we een kindje maken! En dan zal ik het dragen en baren en zogen, en als jij dan wat vaker thuis werkt, dan kun jij overdag een beetje oppassen, en dan gaan

we samen naar de dierentuin en naar Ikea en dan roepen ze om “de kleine die en die wil opgehaald worden uit het smalland en dan bedoelen ze de onze, en dan mist dat kindje ons, en dan wil het door ons opgehaald worden.

HUGO Ik heb al een kind.

Stilte.

EELKE Hoe bedoel je?

HUGO Ik heb al een kind. Een zoon.

EELKE *zonder te lachen* Hahahaha - Ik snap ‘m niet?

HUGO Dat komt doordat het geen grap is.

EELKE Ben je... ga je..... Wie is dan... Hoe heb je... Met wie... Vertel er eens wat meer over....

HUGO Hij heet David en hij is zeventien.

EELKE Zeventien. Dus dat daar op de gang...

HUGO Ja.

EELKE Je hebt een zoon van zeventien. Zéventien.

HUGO Ja. Raar idee, he?

EELKE Je hebt al zeventien jaar een zoon.

HUGO Ja, ik ben er zelf ook helemaal ondersteboven van.

EELKE Jij hebt zeventien jaar geleden een kind met iemand gemaakt...

HUGO Ja.

EELKE ... en dat vertel je me nu pas.

HUGO Ja. Nee! Nee, zo zou ik het niet zeggen. Ik was me er op dat moment niet van bewust dat ik een kind aan het maken was. Ik bedoel... Ehm.

Nou, je kent toch... je weet ik heb zo'n verhaal...

EELKE Wat voor verhaal?

HUGO Zo'n verhaal. Zo'n anekdote. En die vertel ik vrij vaak. Omdat mensen hem grappig vinden en omdat ik weet

waar de lachen zitten, en waar ik even rust moet nemen. Nouja, ik weet er elke keer toch een bepaalde dingetjes aan te geven en het is een handig verhaal want ik kan het eigenlijk heel vaak vertellen, vooral als het onderwerp aan tafel op filosofie komt – en dat doet het eigenlijk vrij vaak, en het vertellen van die anekdote komt dan mooi af, en dat kan alleen maar goed zijn.

EELKE Wélk ver-haal?!

HUGO “Toen ik nog 'studeerde' kreeg ik filosofie van een hele leuke, jonge docente. Mieke.”

EELKE O, dat verhaal.

HUGO Ja.

EELKE Die gaf je een vier en toen kregen jullie ruzie.

HUGO Ja. Die.

EELKE En die ben je nadien helemaal uit het oog verloren.

HUGO ja.

EELKE Dat verhaal is dus niet waar.

HUGO Nee.

EELKE Welk gedeelte is niet waar?

HUGO Dat van die vier. Nouja, ik kreeg wel een vier, maar dat had nergens wat mee te maken.

EELKE Waar had het wel wat mee te maken?

HUGO Nergens. We hadden er wel een beetje bonje om, maar dat was vooral omdat zij het stom vond dat ik er zo weinig van – luister het doet er niet toe. Ik lig op een dag in haar bed en ik ben naakt en zij komt binnen.

EELKE Dit doet er wel toe?

HUGO Ja. Ze komt binnen en ze zegt: Hugo, ik ben in verwachting en ik hou het kind. Ik was... verbijsterd. Sprakeloos. Een vloedgolf van paniek en schuldgevoel.

EELKE Waarom schuldgevoel?

HUGO Omdat dat kind er ging komen. Want zij wilde dat het kwam. Dus dan is het opeens een levend kind. Een

levend kind en waarvan ik niet wilde dat het leefde. Waarvan ik wilde dat het niet leefde. Het is echt helemaal niet leuk om zo een verlangen in jezelf te ontdekken. Dus ik zit daar in bed en ik ben nog steeds naakt, en dat is ook niet de toestand waarin je zoiets wil horen – dus ik zit daar nog steeds en ik voel me alles bij elkaar behoorlijk kwetsbaar en dan zegt ze, verlost ze, zegent ze me met de woorden 'maar het is niet van jou.' Gaat heen en zondig niet meer.

EELKE Zei ze dat het van iemand anders was?

HUGO Met zoveel woorden, ja.

EELKE En dat geloofde je.

HUGO Niet echt. Maar ik nam het wel aan.

EELKE Had ze ook echt een ander?

HUGO Dat weet ik niet, heb ik niet gevraagd. Ben ik ook niet nagegaan. Gegeven paard en zo.

EELKE O.

HUGO Ja.

EELKE En is het jouw zoon?

HUGO Ja, dat zie je toch meteen?

EELKE En ze heeft nooit contact gezocht, nooit geschreven?

HUGO Niks.

EELKE En jij ook niet.

HUGO Nee.

EELKE Waarom niet?

HUGO Dat ging niet.

EELKE Dat ging niet?

HUGO Nee. Dat ging niet.

EELKE Hé. En wanneer was jij van plan om me dit te vertellen?

HUGO Niet. Eigenlijk. Ik ging het hier, als het even kon, nooit over hebben.

EELKE Je houdt dit al – hoe lang zijn we samen, zes jaar voor je.

HUGO Ja. Niet aan gedacht.

EELKE Niet aan gedacht?

HUGO Ja, ik doe al zeventien jaar mijn best om er niet aan te denken, en ik ben daar erg goed in geworden.

Scène I.3

Dezelfde. David komt binnen

DAVID Hallo?

EELKE Hai.

DAVID Mag ik weer binnenkomen?

HUGO Ja. Sorry. Sorry. Kom erin. Ik heb Eelke net verteld van... dat jij... dat ik...

DAVID Oh. Ja. Dat vond je zeker wel raar om te horen.

EELKE Raar. Ja.

DAVID Ik heb me daarnet natuurlijk af zitten vragen hoe jij het zou vinden. Dat er opeens een wildvreemde jongen in je huis staat. Die ook nog eens de zoon is van je vriend. En Hugo heeft ook echt niets verkeerd gedaan. Dat zei m'n moeder ook altijd. Dat mijn vader niet wist dat ik bestond.

EELKE En dan voelde je je beter?

DAVID Ja. Meestal wel.

EELKE Jezusmina zeg.

HUGO Oef. Wat moet ik daar nou op zeggen?

DAVID Niets. Het doet er niet toe. Ik wil het er niet over hebben.

EELKE Okee. En hoe hebben jullie elkaar dan uiteindelijk ontmoet?

HUGO David kwam mij opzoeken.

EELKE Hier?

HUGO In het café. Hij had zich zogenaamd onopvallend met een groot boek over de gouden eeuw in een hoek opgesteld.

EELKE En hoe wist je dan in welk café je moest zijn?

DAVID Ik ben Hugo een paar keer gevolgd.

EELKE O. En dat vind je normaal?

DAVID Normaal... Ik weet niet wat normaal is in deze situatie. Dat etiquette-boekje heb ik thuis niet liggen.

EELKE Maar wel een dik boek over de Gouden Eeuw.

DAVID Ja.

EELKE Dat was geen toeval, natuurlijk.

DAVID Nee, natuurlijk niet.

HUGO En hoe wist je dat ik daar mee bezig was?

DAVID Je facebook.

HUGO Ohja.

DAVID Daarom ben ik je ook komen opzoeken. Want ik wil het er heel graag met je over hebben.

HUGO Wat? Waarover?

DAVID Over je film. Over de geschiedenis.

HUGO Serieus?

DAVID Ja. Want ik vind het echt heel goed dat je dit doet.

HUGO Ja, sorry, dat had ik niet verwacht.

EELKE Het is een dag vol verrassingen.

HUGO Moet jij je niet bezig houden met meisjes? En weet ik veel, aliens kapotschieten?

DAVID Nee, ik vind dit veel belangrijker. Ik heb de boeken gekocht en ik ben er hard op gaan studeren, en alles.

HUGO Wat leuk. Wat vind je er dan zo interessant aan?

DAVID Het zegt gewoon heel veel over onze volksaard, volgens mij.

EELKE Wat een wonderlijke term om te gebruiken.

DAVID Volksaard?

EELKE Ja.

DAVID Wat is daar raar aan?

HUGO Gewoon. Je hoort het niet zo vaak...

EELKE ...meer...

HUGO ... Nee.

DAVID Dat geldt voor wel meer woorden.

EELKE Dat is waar, maar...

HUGO Maar je werd dus door de materie gegrepen.

DAVID Ja. Ja, inderdaad.

HUGO En toen dacht je, ik ga die Hugo opzoeken. Want we hebben een belangstelling gemeen. Is dat het? Kan ik me goed voorstellen. Dat je dacht; nu heb ik iets om over te praten.

DAVID Nee, ik kom jou helpen.

HUGO Waarmee?

DAVID Met je film.

HUGO O. Okee. Nou ja, goed. Natuurlijk. Er zijn altijd wel klusjes op zo'n set... hartstikke leuk als je meedoet.

DAVID Nee, ik wil juist graag over de inhoud... Ik heb wel een paar ideeën gekregen, de afgelopen tijd.

HUGO Jamaar jongen, je wil niet weten hoe veel mensen er op me af komen met ideeën over...

DAVID Over de boodschap, vooral.

HUGO De Boodschap? Voor boodschappen moet je naar de supermarkt.

DAVID ... sorry?

HUGO Die is niet van mij, hoor. Maar het is wel waar. Grotendeels.

EELKE Hee, zullen we maar aan tafel gaan?

DAVID Je hebt er helemaal geen bedoeling bij?

HUGO Mijn bedoeling is een goed verhaal goed vertellen. Dat is mijn bedoeling. Daar ben ik voor.

DAVID Maar je wil er dus niks mee zeggen.

HUGO Alsjeblieft niet, zeg.

DAVID Hé? Maar je wil het toch ergens over hebben?

HUGO Niet echt, nee. Nouja, er zitten natuurlijk wel théma's in.

DAVID O, dat wel.

HUGO Ja, man. Het gaat over van alles. Trouw, toewijding, zelfopoffering.

EELKE Liefde.

HUGO Liefde... En natuurlijk zijn er raakvlakken met – dingen in de maatschappij, bijvoorbeeld. Die krijg je gratis mee, met het verhaal, snap je? Maar die moet je er niet met geweld in gaan zitten duwen. Want dan wordt het heel bedoelerig.

DAVID En dat wil je niet.

HUGO Nee! Bah! Wie wil er nou naar dat gedram zitten kijken? Niemand toch?

DAVID Ja, maar als je het nou niet drammerig doet?

HUGO Dan krijgt weer niemand het mee. Mensen zijn niet subtiel. Mensen willen een verhaal en daar kan je toch nooit tegenop. Een goed verhaal verdringt alles, dus als ze met je boodschap bezig zijn is je verhaal niet goed. Dus ik vertel liever een gewoon een goed verhaal over -, over -, over mensen.

DAVID O. Maar waarom heb je het dan over déze mensen?

HUGO Omdat die boeiende dingen hebben meegemaakt.

DAVID Maar waarom vind je dat dan boeiend?

HUGO Ja, jesus, weet ik veel! Het leek me gewoon een toffe scène. Die twee broers die zo uit de gevangenis meegeslept worden en in elkaar geslagen en vermoord en dan het volk dat die twee mannen uit elkaar scheurt en de stukken op begint te vreten ... en dat helemaal in slow-motion met mooie traag aanzwellende vioolmuziek eronder ... dat is gewoon prachtmateriaal.

DAVID Maar je bedoelt er verder niks mee.

HUGO Nee!

DAVID Maar het gaat wel ergens over.

HUGO Ja, tuurlijk gaat het ergens over. Het gaat altijd wel ergens over. Maar vaak weet je pas achteraf waar het over gaat.

DAVID Dus dan doe je maar wat.

HUGO Ja. Nee. Nee. Je doet niet zomaar wat. Je vertelt naar je beste vermogen een verhaal, maar waarom je dát verhaal zó vertelt, en niet op een andere manier, ja, weet jij veel!

EELKE Jongens, allemaal heel interessant, maar zullen we wat gaan eten?

DAVID Dit is een verhaal over Nederland. Over waar we vandaan komen. Over waar we naar terug moeten. Er zit zoveel in, wat je zou kunnen aangrijpen om...

HUGO Om een teleac-cursus te maken.

DAVID Om het over de Nederlandse ziel te hebben!

HUGO De wàt?

DAVID De Ziel! Een land moet een verhaal hebben; daar komt zijn karakter en zijn ziel vandaan. Frankrijk heeft de Revolutie. Duitsland: de Tweede Wereldoorlog. Amerika: de *founding fathers*. En wij? Iets met haring en Sinterklaas? Nee! Willem van Oranje tegen de Spanjaarden, en zijn achterkleinzoon, Willem de Derde, samen met Michiel de Ruyter en Maarten Tromp ...

HUGO Ja, dat weet ik allemaal wel...

DAVID Een mens wordt gedoopt in water, een land wordt gedoopt in bloed.

HUGO Ja, maar dat ... - Goeie regel, trouwens, - maar...

EELKE En jij vindt dat Hugo dat verhaal moet maken.

DAVID Ja!

EELKE Vind je het daar niet wat laat voor?

DAVID Nee, mensen schreeuwen erom! Het land schreeuwt erom. Iedereen wil weten waar we vandaan komen. En jij kan het ons vertellen. Jij kan ons een versie geven waar we in willen geloven.

EELKE Waaron zou je dat in vredesnaam willen?

Scène I.4

Geschiedkundig intermezzo:

HUGO Want wat was er nou precies aan de hand?

DAVID Van Alles. De tachtigjarige oorlog was voorbij. De Nederlanders ontleenden hun identiteit vooral aan hun strijd tegen de Spaanse koning, maar die was nu gewonnen. Er zat een zwakbegaafd kind op de Spaanse troon. Bij gebrek aan een externe vijand begonnen de Nederlanders maar onderling ruzie te maken.

EELKE In dat klimaat wordt een kleinzoon van Willem van Oranje, Willem II, stadhouder.

DAVID Mijn papa.

EELKE Deze Willem is helaas nogal bot aangelegd en ambitieus. Hij is vast besloten een koning te worden van Europese statuur en grandeur. Hij wil meer macht.

HUGO Grote delen van het land vinden dat ook prachtig, maar vooral de Hollanders in de grote steden vinden die ambities maar niks. Dit laten ze vrij luidkeels merken.

DAVID Mijn papa reageert daarop door de meest gezaghebbende burgers op te sluiten in slot Loevestein.

HUGO Waaronder mijn papa.

DAVID Dan trekt hij met zijn leger door het hele land om steden aan zijn wil te onderwerpen.

EELKE Bijna het hele land gaat voor Willem II door de knieën. De prinsgezinden lijken te hebben gewonnen.

HUGO En dan gaat Willem II dood. De pokken. Er is geen troonopvolger, alleen een ongeborn kind.

DAVID Dat ben ik. Willem de derde.

EELKE Hij groeit op, blablabla, en ondertussen:

HUGO Ondertussen vestig ik een republiek. En dat is potdorie niet niks. Een republiek! Een lichtend voorbeeld van de rede, de hoop, de matiging en de vrijheid. Een baken in een door bloedbanden duister gehouden Europa. Eeuwen later zouden ze zeggen: dáár. Daar waar de Maas en de Rijn samenkomen. Dáár ligt de bakermat. Dáár is het begonnen. Daar wierp het Nederlandse volk als eerste het juk van zich af...

DAVID Ja, heel mooi. Ondertussen beginnen steeds meer prinsgezinden zich te roeren. Het land raakt steeds ernstiger verdeeld.

EELKE Ondertussen zit de republiek klem tussen twee veel sterkere machten, Frankrijk en Engeland.

DAVID In Engeland is mijn oom weer op de troon geklommen. Mijn oom heeft een beroepsmatige weerzin tegen republieken. Dat komt ook doordat zijn eigen vader onthoofd is door revolutionairen daar. Pijnlijk verhaal.

EELKE In Frankrijk heerst de Zonnekoning, Louis XIV. Het begint hem te storen dat hij nog geen oorlog heeft gewonnen. Een beetje koning heeft toch een keer een veldtocht aangevoerd. En hij houdt niet van protestanten.

DAVID Mijn oom ook niet. Haat ze.

HUGO Dus terwijl dat hele gedoe met al die Willems aan de hand is, zitten wij ingeklemd tussen twee reusachtige landen die allebei een hekel aan ons hebben. Hoe blijf je dan in leven?

DAVID Niet. Uiteindelijk. In het rampjaar verklaren de Engelsen en de Fransen ons de oorlog.

EELKE We blijken voor geen meter voorbereid. De diepe verdeeldheid maakt dat soldaten niet voor regenten willen vechten, en regenten niet willen betalen om soldaten te bewapenen die zich elk moment tegen hen kunnen keren. Het land is compleet verscheurd als de Fransen de grens over trekken. Daarbij richten ze een verschrikkelijke ravage aan, waarbij natuurlijk verkracht en geroofd en vermoord wordt.

- DAVID Er ontstaat een totale paniek.
- EELKE Hoe-heeft-het-kunnen-gebeuren. Het-kan-toch-niet-zo-zijn-dat.
- DAVID De regenten krijgen – deels terecht – de schuld, en overall in het land worden ze belaagd. Midden in die paniek lek ik een brief van mijn Engelse Oom, waarin hij met zoveel woorden zegt dat het hem alleen maar om Johan de Witt te doen is. Als we hem uitleveren, is hij tevreden.
- HUGO Nu richt de woede zich op mijn broer en mij. Waarom lever ik mezelf niet uit? Ze sluiten mijn broer op, en ik word op straat aangevallen en verwond.
- EELKE Midden in de storm is het schip zijn stuurman kwijt.
- DAVID Gelukkig ben ik er nog.
- HUGO Gelukkig is hij er nog. De piepjonge prins wordt de baas, en omdat ik hem goed onderwezen heb, verprutst hij het niet totaal.
- DAVID Ik doe het niet slecht.
- EELKE En je hebt geluk. Louis XIV verliest zijn belangstelling voor de hele onderneming. Hij draalt, en het begint te regenen, waardoor zijn legers beginnen vast te raken in de modder. Niet lang daarna houden de Fransen het voor gezien.
- DAVID Maar de Engelsen krijgen op zee ongenadig op hun falie.
- HUGO Van mijn vriend Michiel de Ruyter, op schepen die ik heb laten bouwen.
- EELKE Op twintig augustus 1672 worden Johan en Cornelis de Witt vermoord.
- DAVID En toen, op dat moment, veranderde Nederland in zichzelf.

Scène I.5

EELKE Ik heb honger. Zullen we wat gaan eten?

HUGO Ja, da's goed. David, eet je mee?

DAVID Als het kan. Als er genoeg is.

HUGO Er is te véél. Er is altijd te veel.

DAVID Dan heel graag.

HUGO Mooi.

EELKE Heel gezellig, David.

DAVID Ja, fijn dat het kan.

HUGO Zo. Nou.

EELKE Ja.

HUGO *probeert het gesprek los te breken* Dus. Wat wil je later worden?

DAVID Later als ik groot ben?

EELKE Als je het al weet hoor. Ik was zelf van 'huuh, geen idee' op jouw leeftijd.

HUGO Ja. En als je het niet weet is dat ook goed.

DAVID Ik weet het wel. Ik word minister-president.

Hugo en Eelke zijn even stil

EELKE O.

HUGO Je weet in elk geval wat je wil.

EELKE Joh. En zit je dan al bij een jongerenpartij en zo?

DAVID Nee, hoezo?

HUGO Nou, het lijkt me toch dat als je die ambitie hebt, dat het goed is als je lid wordt ...

DAVID Waarom?

HUGO Gewoon, om je betrokkenheid te laten zien.

DAVID Aan wie? Zo'n studentendebatclubje, zeker. En dan gezellig met z'n allen een ludiek petje op doen en de hele dag lopen flyeren. De groeten.

EELKE Ja, dat moet je ervoor over hebben.

DAVID En voor wie? Voor een stel beroepsklagers.
Belangenbehartigers. Als het nou nog voor iemand met visie was geweest. Iemand die op eigen titel durft te spreken, en die principiële keuzes durft te maken.

HUGO En zo iemand ben jij wel, denk je.

DAVID Zo iemand denk ik te kunnen worden.

EELKE En wat voor principiële keuzes zou jij dan willen maken?

DAVID Nou, voor wie dit land bedoeld is, bijvoorbeeld. Wie je helpt en wie niet. Wie hier in Nederland wat te vertellen heeft, en wie zijn mond moet houden en blij zijn dat 'ie hier überhaupt mag wonen.

EELKE Wat bedoel je precies met dat laatste?

DAVID Dat dit land van de mensen is, die er vandáán komen, en niet van de mensen die er naar tóe komen.

EELKE O. Jaja.

HUGO Zo. Zullen we maar wat gaan eten?

EELKE En heb je dan de indruk dat mensen hier naartoe komen om het land van ons af te pakken?

DAVID Eelke, het wordt overgenomen. Over vijftig jaar zijn wij in de minderheid in ons eigen land.

HUGO Laten we het over iets anders hebben.

EELKE En wie zijn 'wij' dan? En wie zijn later dan de meerderheid?

DAVID Je leest toch kranten? Je kijkt toch TV? Je ziet ze toch elke dag voorbijkomen, in de rechtzaal?

EELKE Ik ben benieuwd hoe jij er over denkt, als de toekomstige premier.

DAVID De bontkraagjes! De hoofddoekjes! De zielige negertjes, de opvliegerige Arabieren, de bokkige Berbers, de ongeletterde importbruidjes, de shoarma-snorren, de knoflook-oksels, de matjes, de weetikveel hoe je ze allemaal noemt. Die bedoel ik!

HUGO Jezus.

DAVID Die jongens hebben eerst hun eigen land naar de kloten geholpen en nou komen ze hier. En ze zullen niet rusten voor ze d'r hier net zo'n kankerbende van hebben gemaakt als bij hen thuis. Ónze banen innemen, ónze huizen weggapen, en ónze spullen jatten als ze zonodig weer een nieuwe scooter moeten hebben. Onze vrouwen lekker naaien, want het zijn van die lekkere sletten, maar trouwen doen ze alleen met hun ongeletterde nichtjes uit de geitenneukerskolonies waar hun pappies en mammies vandaan komen.

En de politiek laat het allemaal gebeuren! De poorten staan wijd open en heel Afrika is van harte welkom om te pakken wat ze pakken kunnen. De politiek zegt: jij een scooter? Hier! Betaal ik voor je. Cadeautje van de Nederlandse belastingbetaler.

En ik zeg: Nee. De deur moet op slot. Geen immigranten erbij. Geen minaretten erbij. Geen Arabische les op de lagere school. Geen Koran-indoctrinatie, geen vrouwendiscriminatie, geen straatterreur, geen armoede, geen straatbendes, geen winkeldiefstal geen niets.

EELKE Ik heb niet zo'n honger meer.

HUGO Ik, eh... meen je dit nou allemaal serieus?

DAVID Ja. Mag ik nog steeds blijven eten?

HUGO Eh. Ik weet niet. Nee, joh. Als we gewoon over iets anders gaan praten kunnen we het nog best gezellig hebben.

EELKE Is dat alles wat je erover te zeggen hebt, Hugo?

HUGO Ik heb niet zo'n zin in de discussie. Dus. Iets anders. Voetbal. Kijk je graag naar voetbal?

DAVID Nee. Ik ga maar beter. Progressieve types houden er nooit zo van als je er anders over denkt. Dus...

EELKE Dat komt doordat er zaken zijn waar je in rede over van mening kunt verschillen, en onderwerpen waarbij dat niet kan.

DAVID Ohja, dus ik ben onredelijk omdat ik het niet met je eens ben.

EELKE Ja.

HUGO Jongens. Kom op. Kunnen we niet gewoon afspreken dat we het niet met elkaar eens zijn en dan gewoon gezellig gaan eten?

EELKE ...

DAVID En het komt niet bij je op om te denken dat ik misschien weet waar ik over praat?

EELKE Nee, het is wel duidelijk dat je geen idee hebt.

DAVID Denk je dat?

EELKE Dat weet ik wel zeker.

DAVID Ik heb op een school gezeten waar acht van de tien leerlingen allochtoon was. Ik heb klappen gekregen omdat ik wit was, ik heb klappen gekregen omdat mijn voornaam joods klonk, ik heb klappen gekregen omdat ik fatsoenlijk Nederlands spreek en alleen homo's zo praten. Jongens die zich maar twee dingen kunnen voorstellen als je vraagt wat ze willen worden: rapper of drugsdealer. Liefst allebei. Meisjes die zwanger worden om van de kinderbijslag te kunnen leven.

EELKE En dat is allemaal heel erg, maar het betekent niets. Het betekent alleen maar dat je op een slechte school zat, met te weinig geld en te weinig aandacht en ...

DAVID Daar ga je weer. Klaar om die buitenlanders hun handje vast te houden, en ze te vertroetelen, en een diplomaatje toe te stoppen ook al spreken ze geen woord Nederlands. Je bent naïef en ze buiten je uit. Je moet ze niet helpen. Ze horen hier niet te zijn. Ze horen hier niet thuis. Je moet ze eruit gooien, niet helpen om te blijven.

HUGO Okee, als we het nu niet over wat anders gaan hebben dan... dan...

EELKE Dan wat?

HUGO Dan ga ik in het café zitten en dan zoeken jullie het maar uit.

EELKE O. Misschien moest je dat dan maar gaan doen.

DAVID Nee. Dat lijkt me niet nodig. Ik ga wel. Het spijt me dat ik de sfeer verpest heb. Ik hoop dat ik nog een keer terug mag komen.

HUGO Ja. Ja, natuurlijk.

DAVID Zo natuurlijk is dat niet. Eelke?

EELKE Ja?

DAVID Mag ik terugkomen?

EELKE Jullie moeten vooral doen waar jullie zin in hebben.

HUGO Nou. Okee.

DAVID Tot de volgende keer, dan.

HUGO Ja, tot ziens.

Scène I.6

Hugo en Eelke samen.

EELKE Goed. Laten we wat gaan eten.

HUGO Eh. Ja. Dat is misschien het beste, ja.

Ze eten zwijgend.

EELKE Mag ik het zout?

HUGO Alsjeblieft.

EELKE Dank je.

HUGO Smaakt het?

EELKE Ja, het is lekker.

HUGO Mooi. Vind ik ook. Beetje zout is inderdaad wel nodig.

EELKE *Instemmend* Hm-hm.

HUGO Het begon best gezellig.

EELKE Nee.

HUGO O. Vond jij van ..

EELKE Nee, ik vond het niet zó, nee.

HUGO Ja. Dat begrijp ik. Het spijt me.

EELKE *Geërgerd* O? Waarvan? Waar heb je precies spijt van?

HUGO Van... verschillende dingen.

EELKE Kun je misschien iets specifiekker zijn?

HUGO Laat maar.

EELKE O, dus het spijt je niet? Ook goed.

HUGO Het spijt me dat het zo ... dat het zo is gegaan.

EELKE Dat brengt me niet echt verder. Spijt het je dat je leugen is doorgeprikt, of dat je hem verteld hebt? Nogal een verschil. Spijt het je dat je zeventien jaar lang hebt gedaan of je neus bloedt of spijt het je dat dat nu niet meer kan? Spijt het je dat je mij vijf jaar lang voor de gek hebt gehouden? Wát spijt je?

HUGO Ik wist het niet.

EELKE Dat wist je wel. Tuurlijk wist je dat. Je bent toch niet achterlijk. Je wilde gewoon heel graag dat het niet zo was. En doordat je dat niet wilde, was het niet zo. Toch? Zo ging het toch of niet? Of niet?

HUGO Ja. Nouja. Ja.

EELKE Zij geeft je een uitweg en jij neemt 'm. Ze doet de deur open en jij verdwijnt over de horizon. En achter de horizon kom je mij tegen en mij vertel je niets. Nee, vertelde je maar niks, het verzwijgen kan nog uitgelegd worden als schaamte. Maar mij vertel je één of ander kulverhaal. Een grappige anekdote. Waar dacht je aan als iedereen weer zo gezellig zat te schuddebuiken om die maffe professor van je? Dacht je misschien: 'vanavond, als iedereen naar huis is, vertel ik het Eelke.'

HUGO Nee.

EELKE Nee. Zo eerlijk ben je nog wel. Jezus. En nu?

HUGO Weet ik niet.

EELKE Wordt hij hier kind aan huis? Moeten we een bed voor hem kopen?

HUGO Ik weet het niet.

EELKE Gaan we elke maand van zijn sprankelende ideeën mogen genieten, of elke week, of vaker? Hoe zie je het voor je?

HUGO Eelke, ik weet het niet. Ik heb geen idee. Ik weet alleen maar dat ik die jongen zijn vader ben, en dat ik daar nu iets mee moet.

EELKE En wat is dat? Hoever wil je daarin gaan? En wat betekent dat? Je hebt een beetje DNA bijgedragen en dat was het. Je hebt zijn moeder een keer in d'r gezicht geniest. Dat is alles. Je bent niets van hem.

HUGO Dat is niet waar.

EELKE Zeventien jaar geleden was je misschien iets van die jongen. Nu niet meer.

HUGO Zeventien jaar geleden stond hij niet voor mijn neus en zei die niet: 'jij bent mijn vader.' Nu staat hij er wel, en nu zegt hij het wel. Dus nu is het ook zo.

EELKE En wij dan? Wij gingen samen oud worden, toch? Wij tweeën, met onze rollators de éénentwintigste eeuw doorsjezen? Wij gingen kinderen grootbrengen. Wij gingen samen de wereld te lijf gaan en het geluk eraan ontworstelen! Wij! Jij en ik, met zijn tweeën.

HUGO Ja. En dat gaan we nog steeds.

EELKE Met David erbij.

HUGO Nee. Ja, ik weet het niet.

EELKE Je charmante zoon David, die overigens uiterst boeiende tafelconversatie weet te voeren.

HUGO Ik weet het niet. Zover denk ik niet vooruit.

EELKE Héél gezellig om die er bij verjaardagen bij te hebben.

HUGO Eelke.

EELKE Echt een aanwinst voor de familie.

HUGO Ik heb het ook niet bedacht.

EELKE Nee, je hebt het alleen maar verwekt. Alleen maar dat. Verder niets!

HUGO Alsjeblieft zeg.

EELKE Ja, alsjeblieft wat?

HUGO Ja, verdomme, ik weet het toch ook niet? Ik weet toch ook niet hoe het verder moet? Wie weet kan ie heel lekker koken. Staat ie met kerst iets onwijs lekkers te maken. Weten wij veel. Misschien vindt hij het wel onwijs leuk om te stofzuigen. Mooi toch, hoef ik het niet te doen. Heb ik ook eens wat tijd voor mezelf.

EELKE Waar slaat dat nou weer op?

HUGO Heb jij je ooit afgevraagd of ik het wel een leuk idee vind om overdag op de kindertjes te passen?

EELKE Daar hebben we het toch over gehad?

HUGO Nee. Dat hebben we niet. Daar ben jij gewoon van uit gegaan.

EELKE Ja, maar jij hebt ook gewoon tijd.

HUGO Hoe bedoel je?

EELKE Jij hebt toch gewoon tijd, overdag?

HUGO Nee, ik werk, overdag.

EELKE Nou, je doet vast heel veel, maar je hebt toch duidelijk elke dag wel tijd over.

HUGO Ik zit de hele dag te werken.

EELKE Ik produceer op een offday tien keer meer dan jij op je beste dagen. Man, je had intussen vijf films kunnen maken. Wat zit je nou te doen, de hele dag?

HUGO Ik denk na, Ik doe onderzoek.

EELKE Onderzoek? Weet je hoe onderzoek eruit ziet? Ik wel, namelijk. Onderzoek, dat zijn zúlke stapels ordners op je bureau. Onderzoek, dat zijn eindeloze ontmoetingen en vergaderingen met experts. Onderzoek is een systematisch bronnen apparaat. Onderzoek is een boekenkast vol met aantekeningen.

Wat jij doet, is geen onderzoek. Wat jij doet is spelen. Dat is

geen werk, dat is geklooi. Een geinige hobby.

HUGO Een hobby.

EELKE Ja. Nee. Sorry. Nee, natuurlijk niet.

HUGO Ik wist niet dat je er zo over dacht.

EELKE Dat doe ik ook niet, maar... nouja...

HUGO Wat?

EELKE Ja, Hugo, wat wil je. Je laatste film is drie jaar geleden uitgekomen.

HUGO Dat is niet mijn schuld.

EELKE Nee, dat weet ik toch, en .... , O! Godver! Ik bedoel het ook niet zo.

HUGO Hoe bedoel je het dan?

EELKE Sorry.

HUGO Wat bedoelde je dan?

EELKE Het klonk respectlozer dan wat ik in werkelijkheid...

HUGO Ja. Okee. Ik ga even naar buiten, denk ik.

EELKE Hugo...

Hugo af. Donker.

AKTE II

Scène II.1

Hugo alleen aan het werk. Mieke komt erbij.

MIEKE Je bent niet veel veranderd.

HUGO Mieke?

MIEKE Wat leuk, je herkent me nog.

HUGO Ja, natuurlijk. Wauw!

MIEKE Een 'wauw' zelfs.

HUGO Je ziet er goed uit.

MIEKE Ik vind het steeds leuker worden om je weer te zien.

HUGO Ja. Jou ook. Jee. Goed zeg.

MIEKE Leuk huis.

HUGO Dank je.

MIEKE Je woont hier niet alleen, toch?

HUGO Nee, ik woon samen. Eelke, heet ze.

MIEKE Leuk zeg. Leuke naam: Eelke. Is ze Friezin?

HUGO He?

MIEKE Is ze Fries?

HUGO Nee. Rotterdams.

MIEKE O. Ok. Zit zij ook in het wereldje?

HUGO Nee, ze is officier van justitie.

MIEKE O, wauw. Goed gedaan. En waar is ze?

HUGO Aan het werk.

MIEKE Maar ze komt zo thuis toch? Leuk, kan ik haar ontmoeten.

HUGO Het werd laat, vanavond. Zei ze.

MIEKE O. Jammer. Maar dan kunnen we gezellig praten.

HUGO Ja.

MIEKE Als je tijd hebt.

HUGO Ja. Ja, dat heb ik. Nouja, druk, maar ik maak wel even. Tijd.

MIEKE Het gaat goed met je.

HUGO Ja. Heel erg goed, eigenlijk. Grotendeels.

MIEKE Grotendeels?

HUGO Ja.

MIEKE Grotendeels is heel wat.

HUGO Ja.

MIEKE Vraag je niet hoe het met mij gaat?

HUGO Wat zou je dan zeggen?

MIEKE Goed.

HUGO En zou dat waar zijn?

MIEKE Grotendeels wel.

HUGO Nou dan. Je ziet er goed uit.

MIEKE Dank je. Jij ook. Je hebt een buikje gekregen.

HUGO Ja, dat moet er af.

MIEKE Nee. Het staat je goed. Volwassen.

Stilte.

MIEKE Dus.

HUGO Ja.

MIEKE Je was achttien. Ik was niet van plan om samen met een jongen van achttien een kind op te voeden.

HUGO Ik begrijp het.

MIEKE Echt waar?

HUGO Ja. Het was netter geweest als je ...

MIEKE ... als ik het je verteld had, was je in gewetensnood gekomen en dan had je allemaal stomme beloftes gedaan waar je later doodongelukkig van was geworden. Dat was allemaal nergens goed voor geweest.

HUGO Misschien.

MIEKE Het was beter zo.

HUGO Misschien was ik later, na verloop van tijd...

MIEKE Misschien wel. Misschien niet. Je schiet er niks mee op om je dat af te vragen. Je hebt een leuk leven, zo. Volgens mij. Een goed, comfortabel leven. Het is toch goed, zo?

HUGO Nouja, misschien had je er zelf ook ...

MIEKE Het is goed gekomen. Grotendeels. Wat wil hij?

HUGO Ik weet het niet precies. Hij zegt dat hij me wil helpen met het maken van mijn film.

MIEKE Serieus? David?

HUGO Ja. Hij wil eraan meeschrijven.

MIEKE O. Waarom? Daar heb ik hem nou nog nooit over gehoord.

HUGO Ik weet het niet. Als ik het goed begrepen heb wil hij een soort propagandafilm voor Nederland maken.

MIEKE O. Ja. Natuurlijk.

HUGO Hij ... Hij houdt er nogal typische ideeën op na.

MIEKE Ja. Ja, dat kun je wel zeggen.

HUGO Maar hoe – waar komt dat vandaan? Weet je dat? Kun je daar iets over zeggen?

MIEKE Ik weet het niet. Ik weet het niet. Ik weet het echt niet.

HUGO Echt helemaal geen idee?

MIEKE Ik kon er niets aan doen. Ik kon niet meer met hem praten. Hoe meer ik erover tegen hem zei hoe verder hij van me af kwam te staan. En het werd allemaal steeds ... naarder.

HUGO Auw.

MIEKE En als het goed ging, dan bleef ik de indruk houden dat hij zich eigenlijk alleen maar inhield. Dat hij gewoon geen zin in had gezeik. Maar dan zag je onder zijn

huid allemaal gedachten wriemelen. Gedachten die ondergronds allerlei onnatuurlijke paringen aan gingen en almaar wangedrochtelijkere ideeën voortbrachten. Heel onsmakelijk om van dichtbij mee te maken.

HUGO Sinds wanneer is dat?

MIEKE Weet ik niet. Eerlijk gezegd. Hij was als kind al tegendraads, maar nooit zo... onaangenaam. Het was wel altijd heel gezellig. Dat is nu niet meer zo. Gezellig.

HUGO Nee. Maar dat komt toch wel weer goed?

MIEKE Dat weet ik niet. Ik weet wel dat het niet bepaald de emotie is waar je op hoopt, als je een baby voor het eerst in je handen krijgt. Dan ga je er niet vanuit dat je zeventien jaar later denkt: 'heb ik dat gedaan? Heb ik dát voortgebracht?'

HUGO Ik denk dat het allemaal wel weer over gaat. Volgens mij zet hij zich gewoon af tegen je.

MIEKE O. Joh. Nou. Pak van m'n hart.

HUGO Ik... Nee. Sorry. Ik wou alleen maar zeggen...

MIEKE Ja. Laat maar. Ik weet het.

HUGO Maar denk je niet dat dat het gewoon is? Dat hij zich gewoon tegen zijn moeder afzet?

MIEKE Waartegen dan? We hebben echt niet 's avonds voor het slapengaan zitten bidden voor de multiculturele heilstaat. Nouja, in het begin misschien. Een beetje. Ik zag natuurlijk wel voor me dat we samen we samen de wereld te lijf zouden gaan. Ik artikelen schrijven, en boeken, en ik zou de leugens ontmaskeren van de gevestigde orde, en hij zou iets heel nobels en idealistisch doen: iets met honger in de wereld, of zehondjes, of vrede. Nouja. Dat soort dingen. Je weet hoe ik was. Maar dat heeft allemaal zo lang niet geduurd.

HUGO Wat is er dan veranderd?

MIEKE Wat niet? Wat is er niet veranderd? Moet je naar me kijken. Zie ik er niet anders uit? Jij bent anders, ik ben anders, alles is veranderd. En maar goed ook.

HUGO Ja, maar wat dan precies?

MIEKE Wil je weten waarom ik van mijn geloof af ben gevallen?

HUGO Is dat dan zo?

MIEKE Ja. Natuurlijk, maar dat is allemaal lang voordat ... David speelde toen nog met dinosaurussen.

HUGO En wat gebeurde er dan toen?

MIEKE Niets. Ik was het gewoon zat om voor lege klassen college te geven. Niemand was meer geïnteresseerd in postmoderne filosofie. En toen ik een paar jaar voor steeds kleinere groepjes steeds dommere studenten had gestaan dacht ik ook: 'krijg het heen-en-weer maar'.

HUGO Geef je geen les meer?

MIEKE Jawel. Alleen leer ik ze nu alleen maar lekkere praktische dingen, waar ze later wat aan hebben. Ik lever goed opgevoede werknemers af. Zo min mogelijk lastig gevallen door kwarrende gevoelens van wantrouwen en twijfel.

HUGO Maar vroeger was wantrouwen toch ...

MIEKE Ja, dat was mijn ding. M'n proefschrift, mijn inaugurele rede, mijn eerste boeken... Maar wat hebben de mensen eraan? Wat heb je eraan om te weten dat je beheerst wordt door leugens? Wat heb je eraan om te weten, dat het niet eens mogelijk is om de waarheid te denken, omdat je niet kan denken zonder taal en de taal zelf met leugens is besmet? Wie deed ik een plezier met die kennis?

HUGO Nou. Mij. Ik vond dat ... hoe zeg je dat...

MIEKE Ja, jij, lieve schat, maar jij hebt het nooit geloofd. Jij bent in je ziel een bouwer. Jij zet graag dingen in elkaar en daar geloof jij in. En dat is goed. Daar heb jij gelijk in. Daar heb jij jouw gelijk in en dat is top. Wat heb je er dan aan als iemand als ik dan komt uitleggen dat het allemaal zo verdomde relatief is. Wat heb je er dan aan als ik in jouw ding, dat jij met liefde en inspanning gemaakt hebt, als ik dat helemaal lek ga prikken omdat het vol met seksistische

rolpatronen zit, of omdat je het gezag de hele tijd bevestigt, of materialisme verheerlijkt...

HUGO Eh... maar... vind je dat?

MIEKE Ja, natuurlijk.

HUGO O.

MIEKE Maar daar heeft toch niemand wat aan? Daar is toch geen hond meer in geïnteresseerd? Ja, twintig jaar geleden was dat allemaal nieuw. Stonden we er allemaal van te kijken. Al die geheime codes in de dagelijkse taal, al die ingesleten vooroordelen die iedereen bleek te herhalen zonder ze het eigenlijk in de gaten hadden. Onze boeken waren vers en geurig als knisperende broodjes op het bakblik. We waren sexy en we werden er steeds beter in om als muitende goochelaarsassistenten op het verkeerde moment het gordijn weg te trekken en te laten zien hoe de truuk in zijn werk ging.

Maar we zijn te ver gegaan. We bleven maar ontluisteren en ontmaskeren en we realiseerden ons pas veel te laat dat mensen zich zonder luister en zonder maskers helemaal niet thuis voelen. Dat ze er schuw en vals van worden. Bang en hatelijk.

En dat hadden de mensen zelf ook door. Dus verloren ze hun belangstelling. Mijn collegezalen werden leger. Mensen wilden gewoon de truuk weer zien. En gelijk hadden ze. En toen heb ik besloten: genoeg. Ik heb een kind op te voeden en daar heb ik het al druk genoeg mee. En toen heb ik gecapituleerd. Ik heb mijn wantrouwen als een tell-sell hometrainer opgevouwen en onder het bed geschoven. Van nu af aan doe ik leuke filosofie. Filosofie waar je blij van wordt. En mijn klassen zitten weer vol. Iedereen blij.

HUGO Behalve David.

MIEKE David mocht opeens een X-Box hebben, en we gingen opeens op wintersportvakantie, wat daarvoor allemaal niet mocht. Daar was hij heel tevreden over. Volgens mij.

Ik ben wat extra geld gaan verdienen. Dat was heel prettig.

Ik heb een lucratieve schnabbel. Misschien ken je hem wel: 'de filosofie van het geluk'.

HUGO De boekjes?

MIEKE Ja.

HUGO Ben jij dat?

MIEKE Ja.

HUGO Dat is me nou nooit opgevallen.

MIEKE Ik schrijf ook onder pseudoniem. Dokter Peter van Leeuwen. Vond je het leuk om te lezen?

HUGO Ik vind het heel moeilijk te geloven dat jij daar achter zit. Jij had het er toch altijd over dat filosofie geen antwoorden heeft, maar alleen vragen. En dat boekje ...

MIEKE Staat tjokvol antwoorden, klopt.

HUGO Maar daar sta je dus helemaal niet achter.

MIEKE Nouja, kijk: Dat boekje staat vol met stupide, hapklare antwoorden. En mensen willen dat. En dat is prima, als je dat wil, en ik weet er wel een paar die betrekkelijk weinig kwaad kunnen, maar dat kost je wel 14,50. En daar koop ik dan weer een mooi paar laarzen voor.

HUGO Maar dat is toch een vorm van bedrog, of niet?

MIEKE Ik zie het meer als mijn eigen, privé belasting op intellectuele luiheid.

HUGO Maar, wat vond David daar nou van?

MIEKE Het kon hem volgens mij niet zoveel meer schelen, wat ik deed. Denk ik. Toen waren we al uit elkaar aan het groeien. Hij was blijven zitten en toen wilde hij met alle geweld naar die verschrikkelijke school.

HUGO Wou hij daar zelf naar toe?

MIEKE Hij was niet tegen te houden.

HUGO Hoe oud was hij toen?

MIEKE Even kijken. Hij was blijven zitten in de derde. Dus 15, volgens mij.

HUGO Dat is toch wel raar, vind je niet?

MIEKE Ja. Dat is heel raar.

Scène II.2

Als Johan de Witt en Amalia van Solms.

HUGO Amalia van Solms. De grootmoeder van Willem de derde. Een struise Duitse moederkloek, die haar verschrikkelijke ambitie bevredigde met haar kinderen en kinders kinderen. Ze heeft zich een in bijna elk Europees vorstenhuis binnengebaard.

In de twintig jaar dat Johan de Witt de baas was, heeft ze net zo lang zitten stoken en stangen en juten en manipuleren tot de republiek ten onder ging en er vlees van haar vlees op de troon zat.

MIEKE Een oermoeder.

HUGO Ja.

MIEKE Een tirannieke feeks die d'r eierstokken gebruikt als breekijzers. Ik schiet mijn nageslacht de Europese vorstenuizen binnen als een stripteuse pingpongballen in het publiek.

HUGO Die omringd wordt door een wriemelende kluwen van minnaars, en van de maitresses en bastaarden van haar man, van neven en nichten –

MIEKE – een krans van begerige bloedverwanten, met mij in het midden.

HUGO En ik, Johan de Witt, heb het gewaagd om bloed van jouw bloed, kroost van jouw kroost, een speeltje af te pakken.

MIEKE En pachter, daarvoor zul je branden. Je zal branden tot je ogen uit je kassen smelten, je beenderen witheet gloeien en als ik de kans krijg daal ik af naar de hel en steek ik het vuur hoogstpersoonlijk aan.

HUGO Dan maakt u zich eindelijk een keer nuttig. Wat

komt u doen?

MIEKE Raadspensionaris! De Fransen staan voor de poort! De Zonnekoning doet met zijn gretige roomse graaipoten een gooi naar ons vlakke land. Zijn legers van papen zullen onze vestingen onder de voet lopen, ze zullen onze dochters verkrachten, ons vee stelen, onze mannen doodslaan en onze mooie, zuivere protestantse kerken volhangen met wuft houtsnijwerk, beschilderde panelen en andere volkomen onnodige katholieke dingetjes.

HUGO Vrouw, praat geen onzin.

MIEKE Lowie heeft nog bij me op schoot gezeten. Ik weet waar ik over praat.

HUGO Engeland zal het nooit laten gebeuren.

MIEKE Engeland zal meedoen!

HUGO Belachelijk!

MIEKE Het land heeft een vorst nodig! Een man van vlees en bloed die het volk kan leiden; die met Gods gezag de Nederlander in het gareel kan zwepen.

HUGO Dit land heeft helemaal geen vorst nodig, maar een bewind dat gebaseerd is op rede en verdienste.

MIEKE Geef mijn Willem zijn land terug.

HUGO Nee.

MIEKE Het was van zijn vader, en daarvoor van zijn opa, en nu is het van hem en ik wil dat hij het terugkrijgt.

HUGO De Republiek is een baken van de verlichting in Europa. Het is geen zomerhuisje.

MIEKE Ach, doe toch niet zo raar. Geef die jongen nou gewoon zijn land terug. Hou toch op met dat belachelijke gedoe met die republiek. Het is mislukt. Iedereen zegt het.

HUGO En uw familie het hardst.

MIEKE Dat is ook helemaal niet raar. Het werkt gewoon niet. Accepteer dat nou en ga verder met je leven. Geef mijn kleinzoon zijn land gewoon terug.

HUGO Mevrouw, u heeft mijn antwoord.

MIEKE Heb jij je wel eens afgevraagd waarom de mensen niet van jou houden?

HUGO Ze hoeven niet van mij te houden. Ze moeten naar me luisteren en als ze denken dat ze het beter kunnen, moeten naar mijn baan solliciteren.

MIEKE Van mij houden ze wel. Van Willem ook. Ze zijn gek op ons. Iedereen hóudt van ons. Mensen willen thee met mij drinken. En ik hoef daar niets voor te doen, dan te zijn wie ik ben. Ik ben de grootmoeder van het vaderland. In mij vinden ze de warme omhelzing van nepotisme en corruptie en gewone mensen begrijpen dat. Gewone mensen vinden dat gezéllig want zo zijn ze zelf ook. Wie wil met jou thee drinken, Johan? Met al je geploeter? En je degelijkheid. Wie wil er met jou thee drinken en een koekje soppen? Al dat werk, al die slapeloze nachten, al die zorg, maar aan je graf zal niemand een zoute traan laten. Niemand zal je moord wreken. Je laat hen koud. Jij mag van geluk spreken als ze na een week nog weten waar ze jouw vermaledijde gebeente gedumpt hebben.

HUGO Ik word gewaardeerd door belangrijke denkers en staatslieden.

MIEKE Een rouwstoet, de Witt. Dat organiseren ze voor mij, als ik heenga. Een rouwstoet met kransen, met fakkels die ook in wind en regen blijven branden, en met mijn beeltenis met aureool en vleugels vooraan gedragen. Een kolom van weeklagende vrouwen en van zwijgzame mannen met ieder één traan op de stoere, harde wang.

HUGO Dan nog zal de Heer weten wat mijn verdienste is.

MIEKE Als je geluk hebt. Als niet ook Jezus meer van mij houdt, dan van jou.

Arme jongen. Zieleepiet. Zit je hier helemaal in je up in je werkkamer. Heb je allemaal zelf betaald ook nog, zeker. Niemand die je een cadeautje geeft.

HUGO Ik kan natuurlijk geen geschenken aannemen.

MIEKE Echt niet?

HUGO Echt niet.

MIEKE Ook geen kleintje?

HUGO Nee.

MIEKE God wat een armoe. Ik heb van mijn leven nog nooit een rekening betaald.

Waarom doe je niet gezellig met ons mee? Bij ons is het reuze gezellig. Elke dag feest. We knippen een lintje, geven een handje, drinken een drankje, de hele dag door. Onze familie is groot en warm. Er wordt altijd gelachen, we houden van elkaar en we zorgen voor elkaar. En ik heb vast nog wel ergens een kleindochter of nichtje waar je je mee kan amuseren. Want we zijn vrolijk en gewillig. Of misschien gaat je voorkeur uit naar... een rijpere vrouw....

HUGO Nou. Mevrouw.

MIEKE Zeg toch Amalia.

HUGO Nou, als het u het zelfde is blijf ik liever formeel...

MIEKE Doe niet zo raar. Doe niet zo raar! We hebben het toch gezellig, samen? Vind je het niet gezellig?

HUGO Ja... Wel...

MIEKE Nou dan. O, ik heb helemaal koude handen. Wil je op mijn vingers blazen?

HUGO Mevrouw, ik...

MIEKE Amalia. Ik sta erop. Wil je op mijn vingers blazen?

HUGO *Blaast kort. Alsof bij een kaars uitblaast.*

MIEKE Niet zo hard, gekkie. Zachtjes. Kijk, zo.
Blaast zacht, overdreven sensueel.

Daar krijg je het warm van. Toch?

HUGO Ik zal meer mijn best doen. *Blaast.*

MIEKE Beter. Veel beter.

Ze kust hem. Wat als act begint verandert per ongeluk in echt overspel.

Scène II.3

Hugo en Mieke. Iets later. Ze kleden zich aan.

MIEKE Dat was een onverwachte traktatie.

HUGO Je moet je aankleden.

MIEKE Heerlijk. De opwindende romantiek van een buitenechtelijke affaire. 'Je moet je aankleden. Ze komt zo thuis!'

HUGO Mieke, alsjeblieft.

MIEKE Ja-haaa. Ik vind het alleen maar deprimerend dat ik nu wéér in een cliché verzeild ben geraakt. En wéér met jou. Je bent een clichémagneet, jij!

HUGO Mieke...

MIEKE Wat?

HUGO Wil je alsjeblieft je spullen aantrekken?

David komt plotseling op. Als hij iets in de gaten heeft laat hij het niet merken.

DAVID O. Hallo Mama.

HUGO David!

MIEKE Hallo David.

DAVID Jij hebt het ook gevonden, zie ik.

MIEKE Het was niet moeilijk te raden waar je was.

DAVID Ik zal het volgende keer moeilijker maken.

MIEKE Ik dacht dat je het juist leuk zou vinden om me hier te zien.

DAVID Ja, ik vind het geweldig. Reuze gezellig. Wil je nu ook een kus van me?

MIEKE Nou graag.

DAVID *kust haar op haar wang.* Wat kom je hier doen?

MIEKE Dat zie je toch? Ik kom een oude vriend opzoeken.

DAVID Ik zie het, ja. Ik neem aan dat je zo weer naar huis gaat? Druk druk druk?

MIEKE Nee hoor. Ik ben een moeder met een leeg nest, nu. Ik heb lekker tijd voor mezelf.

DAVID Ja, natuurlijk. En dat is je ook gegund. En ik zou zeggen: neem die tijd. Ga lekker shoppen. Of een museumpje pakken.

HUGO Wat kom je doen, David?

DAVID Aan de film werken, natuurlijk.

HUGO Welke film?

DAVID Welke film? Jouw film. Over Nederland! Dus Mam: wij hebben werk te doen. Hop. Moven...

HUGO David, wij gaan helemaal niet samen aan mijn film werken.

DAVID Niet?

HUGO Nee.

MIEKE Heb je wat te eten in huis, Hugo? Ik barst van de trek.

DAVID *haalt een stapeltje papier uit zijn rugtas.* Maar ik heb allemaal dingen uitgewerkt.

HUGO Ja, eh...

DAVID Ik heb allemaal ideeën opgeschreven.

HUGO Dat is heel goed, maar...

DAVID Kunnen we die niet gewoon bespreken?

HUGO Ja, maar...

DAVID Gewoon, als vader en zoon.

MIEKE *Niest, hard.* Ha, lekker. Sorry. Sorry.

HUGO Ja, nouja, lezen kan altijd. En praten ook.

DAVID Mooi!

HUGO Maar reken er niet op dat ik iets ga veranderen. Echt niet.

DAVID Nee. Nee.

HUGO Ga er van uit dat niks van wat je hier hebt opgeschreven in mijn scenario terecht komt. Niets.

DAVID Dat begrijp ik.

HUGO Geef maar hier. *Begint te lezen.*

MIEKE Ik vind het wel heel aardig van Hugo dat je mag laten zien wat je allemaal bedacht hebt.

DAVID Waarom ga je niet gewoon naar huis?

MIEKE Waarom ga je zelf niet gewoon naar huis?

DAVID Je hebt hier helemaal niks te zoeken.

MIEKE Ik ken Hugo een stuk beter dan jij, hoor, lieve schat.

DAVID Nou en? Ik was hier eerst.

HUGO Een hond?

DAVID Ja.

HUGO Je geeft hem een hond.

DAVID De Prins, ja. Hij mocht wel wat sympathieker, volgens mij.

HUGO En de Witt heeft rottende tanden.

DAVID Ja. Ja, inderdaad. Geeft hem wat meer diepte.

HUGO En ik zie dat je het verhaal hebt veranderd.

DAVID Ja, ik had daar wel een paar suggesties.

HUGO Het eindigt niet met de moord op de Witt, maar twintig jaar later als de prins koning van Engeland wordt.

DAVID Ja. Dat is veel beter, volgens mij. Anders is het toch een beetje mager. Vond ik.

HUGO Okee. Nou. Leuk dat je meedenkt.

DAVID Je gaat er niks van gebruiken, hè?

HUGO Geen komma.

DAVID Waarom niet? Er staan toch goede ideeën in?

MIEKE Kom, David, dat is helemaal niet erg. Ik vind het toch goed dat je het geprobeerd hebt. En het is al heel wat dat Hugo het wilde bekijken...

DAVID Dit is veel beter, dan wat jij hebt. Jij hebt gewoon weer zo'n standaard verhaal van 'O, wat zijn Nederlanders

toch slecht' maar je moet mensen verhalen vertellen ...

MIEKE ... waar ze trots op kunnen zijn. Dat weten we nu wel.

DAVID Waarom ga jij niet gewoon weg? Je doet hier niemand een plezier.

MIEKE Nee, jij bent geluk en blijdschap aan het rondstrooien.

DAVID Mama, wat doe je hier?!

MIEKE Kijken wat je uitspookt.

DAVID Je ziet het. Ik ben geen drugs aan het gebruiken of tassen aan het stelen.

MIEKE Was het maar zo.

HUGO Om even terug te komen op het onderwerp: David, ik kan je ideeën niet gebruiken. Het spijt me. Het is heel leuk dat je wilt meewerken, maar ik zit er al te ...

DAVID Is het omdat je met mijn moeder naar bed bent geweest?

HUGO Ik .. eh... ik...

MIEKE David! Hoe kom je op het idee ... !

DAVID Alsjeblieft, zeg. Ik kan altijd van een kilometer afstand zien of jij seks hebt gehad.

Als een voldongen feit: Luister, Hugo. We gaan gewoon praten. We gaan gewoon kijken op welke manier we nog iets positiefs van die film van jou kunnen maken.

MIEKE Probeer je Hugo nou te chanteren? Hoor ik dat goed?

DAVID Ik wil alleen maar zeggen dat ik tot nu toe de enige ben van ons drieën die niemand heeft voorgelogen.

MIEKE O, wil je dat alleen maar zeggen!

DAVID En ik vind dat daar wat tegenover mag staan.

MIEKE Vind jij dat? Vind jij dat? Heb jij enig idee wat ik voor jou allemaal heb overgehad?

DAVID Je hebt het minimale gedaan, dat is waar...

MIEKE Het mini- ... waar haal je het lef.. ik heb je altijd ...

DAVID Ja wat? Je hebt mij altijd wat? Gegeven wat ik nodig had?

MIEKE Ja!

DAVID Noem eens een voorbeeld.

MIEKE Noem eens een voorbeeld... wat dacht je van eten? Kleren? Een dak boven je hoofd?

DAVID Wat ik zeg. Het minimale.

HUGO Mieke, laat maar.

MIEKE En die Xbox?

DAVID Denk je dat ik die nodig had? Waarom help je me niet? Waarom sta je niet gewoon naast me? Waarom help je me niet gewoon?!

MIEKE Waarom hou jij er niet gewoon mee op?! Dit wordt toch niks, dat weet je toch zelf ook wel? Mensen gaan je alleen maar enger vinden,... Meisjes gaan je alleen maar enger vinden, ... Wie wil met je samenwerken, wie gaat je een baan geven, als je zo doorgaat?

DAVID Dat interesseert me allemaal geen reet, mama! Hoe vaak moet ik het nog zeggen!

MIEKE Je moet ophouden het te zeggen, want het is ridicuul!

DAVID Dan is het dat maar! Lach me maar uit, da's goed voor me.

MIEKE David, even serieus. Je kunt nu nog terug. Je hebt nog niet al te domme dingen gedaan. Over een paar jaar is dit gewoon een maffe periode in je leven. En dat is het ook. Gewoon een maffe periode in je leven. Dat is heel normaal, hebben we allemaal wel gehad. Begrijpt iedereen...

DAVID Wat ik wil, wat ik doe, dat is groter dan ik zelf. Dat is groter dan of ik het makkelijk heb, of leuk, of dat ik me lekker voel. Dat stelt allemaal niets voor.

MIEKE David, je kunt nu nog terug....

DAVID Terug? Wat is terug?! Naar jou? Naar jouw wereld?

Met je zelfhulpboekjes? En je achterlijke studenten? En je flutfilosofen? Over de deconstructie en de fragmentatie en de intersubjectiviteit en de relativiteit al dat gelul waarmee jullie je tijd verdoen.

Eelke komt op. Ziet de commotie aan.

DAVID Waarom doe je niet wat nuttigs, mama? Waarom maak je niet iets? Waarom maak je geen ... geen –

EELKE Gootsteenontstoppers?

DAVID Ja! Die zijn handig. Daar heb je wat aan!

MIEKE Je oordeelt over dingen waar je niets van begrijpt.

DAVID Ik heb mijn hele leven drank lopen serveren op jouw feestjes, mama. Ik krijg al mijn hele leven ladderzatte colleges van je studenten en je collega's, over Foucault en Derrida en Adorno en hoe die fluimen allemaal ook mogen heten. Oeverloos gezever terwijl ik de ene na de andere whisky bij ze binnen moest gieten en jij ondertussen in de bezemkast een student zat af te zuigen.

HUGO David!

DAVID Ik vind het zo lelijk, mama. Ik vind je boekjes lelijk. Ik vind je studenten lelijk. Ik vind je collega's lelijk. Ik vind jou lelijk. Ik vind je zo verschrikkelijk lelijk, mama. Ik voel echt zo een weerzin als ik naar je kijk.

HUGO David, kom op. Zo is het wel genoeg.

DAVID En dat is omdat het je allemaal geen kut meer kan schelen. Zolang jij je maar lekker voelt. Het interesseert je allemaal niets meer. En ik kan daar niet tegen!

MIEKE Daar gaan we weer.

DAVID Ik word daar helemaal knettergek van! Mijn hele leven al. Waarom denk je dat ik naar die kutschool ben gegaan? Nou? Nou? Omdat ik liever elke dag in elkaar getikt werd dan op jou te lijken! En dat is gelukt! Godzijdank lijk ik in niets op jou.

HUGO Is het nou afgelopen?! Ik wil gewoon nu gewoon dat iedereen gewoon gewoon doet, ja? Kan dat? Jezus!

DAVID *Pakt zijn spullen*

Hugo, ik hoop heel erg dat jij niet ook zo bent. Ik hoop zo verschrikkelijk dat jij ergens diep in je ziel ervan overtuigd bent dat je verdomme een ideaal moet hebben waar je je hele leven elke dag naar toe moet werken. Ik hoop zo verschrikkelijk dat jij dat stiekem wel beseft, en dat je je eigenlijk verrot schaamt omdat dat er niet nu niet in zit, en dat je daar iets aan wilt doen. Dat je dat met mij samen wil doen. Dat jij samen met mij iets wil doen dat groter is dan ons alletwee.

David vertrekt.

Scène II.4

Mieke Leuk, joh, kinderen. Moet je ook doen.

EELKE Mieke, neem ik aan?

MIEKE Ja. Jij bent Eelke.

EELKE Ja. Veel over je gehoord.

MIEKE Ja. Ja, dat zal wel. Het spijt me van de... van het gedoe.

EELKE Ja. Goed.

MIEKE Tja. Zo. Ik heb heel erg een borrel nodig. Jullie niet?

HUGO Waarom niet...

MIEKE Ja. Nou. Zo. Hoe lang zijn jullie al samen?

EELKE Zes jaar.

MIEKE *moeizaam* Zes jaar. Goed zeg. Wauw. Knap hoor. Nee, echt heel goed. Jeetje. Jullie doen het ook erg goed, samen. Dat zie je zo.

EELKE Klopt. Dus zo'n prestatie is dat niet.

MIEKE Ja. Ja. Nee, dat is natuurlijk ook zo.

HUGO Zo. Goed. Nou.

MIEKE Misschien is het goed als we elkaar een beetje leren kennen.

HUGO Eh. Ja. Blijf je eten?

MIEKE Graag. Gezellig.

EELKE Ja. Leuk.

MIEKE Laten we elkaar wat leren kennen.

EELKE Ja. Goed.

MIEKE Jij werkt bij het openbaar ministerie, toch?

EELKE Ja.

MIEKE Interessant, interessant.

EELKE Ja. Ik vind van wel.

MIEKE Ja, jullie zijn echt leuk samen.

EELKE Ja. Heb jij een man, of een vriend, nu?

MIEKE Nee, ik loop op het moment niet met iemand.

EELKE Oh. Ok.

MIEKE Ik loop wel eens een eindje op, maar ... geen lange wandelingen.

Even stil

Ik weet dat het voor jou niet makkelijk is. Dat David er is, en dat ik er daardoor ineens ook weer ben. Ik kan me dat heel goed voorstellen. En ik snap heus wel dat je daar helemaal geen zin in hebt en dat je het liefste zou willen dat we allebei - hop – uit je leven zouden verdwijnen...

EELKE - maar dat gaat niet.

MIEKE Nee. Dat gaat niet.

EELKE *te lange leste ontwapend* Ik vond het inderdaad wel een beetje ingewikkeld, ja.

MIEKE Ja, natuurlijk. Natúúrlijk. Je hebt je natuurlijk ook een bepaalde voorstelling gemaakt van jullie leven samen...

EELKE Nou, ik had daar inderdaad wel bepaalde ideeën over ...

MIEKE En dan is het ook helemaal niet makkelijk als je dan

opeens ...

EELKE *valt in* Als je dan opeens met een heel andere situatie wordt geconfronteerd.

MIEKE Precies. Nu wordt jij eigenlijk geconfronteerd met iets dat Hugo en ik lang geleden hebben gedaan, en ook nog op een manier...

EELKE Ja...

MIEKE ... dat had ik heel graag anders gedaan. Als het dan toch had moeten...

EELKE Ik bedoel natuurlijk heeft die jongen er recht op om te weten wie zijn vader is.

MIEKE Natuurlijk. En ik zal ook de laatste zijn...

EELKE Natuurlijk. Maar het is ook de manier waarop...

MIEKE Ja, dat begrijp ik ook. Dat begrijp ik toch.

EELKE Ja, ik vind dat best moeilijk.

MIEKE Ja. Maarja, ik heb geen enkele invloed meer op David. Helaas. Hij doet precies waar hij zin in heeft en als hij eenmaal iets in zijn hoofd heeft laat hij het er door niemand meer uit praten.

EELKE Ja, hij wekte al een ... vastberaden indruk.

MIEKE Koppig. Ja. Arrogant, ook. Naar mij luistert hij niet meer.

EELKE Nee, dat klonk al niet zo.

MIEKE En dat is jammer want hij houdt er behoorlijk ... ja, verwarde ideeën op na.

EELKE Dat hebben we gezien.

MIEKE Ik weet niet waar hij ze vandaan heeft. Heel, ja, heel rechts. Aartsconservatief. We zijn zo ver dat we eigenlijk niet meer samen praten want ik word er gewoon helemaal naar van als ik die jongen hoor.

EELKE Ja, ja, dat kan ik me zó voorstellen.

MIEKE En het is echt slecht van me. Want natuurlijk moet je in gesprek blijven, natuurlijk moet je ook de moeilijke

discussies niet uit de weg gaan, maar breng er maar eens de energie voor op om het elke avond te doen. Om elke avond weer zo'n gevecht te leveren.

EELKE Ja, dat snap ik heel goed. Dat snap ik echt helemaal.

MIEKE Ja, en ik wil dat natuurlijk ook helemaal niet bij jullie op de stoep leggen. Die strijd.

EELKE Maar daar ligt 'ie wel.

MIEKE Ja. Daar ligt hij wel. En dat spijt me echt. Dat heb ik echt nooit gewild.

EELKE Ja. Ja, dat is zo.

MIEKE Naar mij luistert hij niet meer. Het wordt alleen maar ruzie. Hij kent al mijn argumenten en ik ben te oud en te moe om nieuwe te leren.

EELKE Ja, dat kan ik me voorstellen.

MIEKE Willen jullie niet met hem praten?

EELKE Ja, maar natuurlijk! Toch Hugo? Ja, nee, zeker!

MIEKE Want het wordt niets met die jongen als hij zo doorgaat. Hij zit zo vol woede. Hij is zo kwaad. Wie geeft zo'n jongen een baan? Wie wil nog met hem omgaan? Hoe gaat hij ooit een leuk meisje tegen het lijf lopen? Het is erg als zo'n slimme jongen zo zijn eigen hersens bevuilt.

EELKE Ja, maar natuurlijk doen we dat. We gaan het er met hem over hebben.

MIEKE Naar mij luistert hij niet ...

EELKE Misschien naar ons wel. Wij zijn toch vreemden. Hij lijkt ook respect voor Hugo te hebben.

MIEKE Het zou wel fijn zijn...

Scène II.5

David spreekt, als Willem III, voor een groepje mensen. Misschien staat hij alleen te oefenen voor de spiegel.

DAVID Burgers van Nederland. Vrienden. Broeders.

Wat een voorrecht is het om voor jullie te mogen spreken.

Zoveel eerlijke, protestantse gezichten, zoveel trouwe, blauwe ogen, zoveel eerlijke batavierenkoppen!

Ons land word bedreigd. De Zonnekoning laat zijn gulzige blikken over de vlakke Nederlandse graslanden en akkers gaan. In het zuiden verzamelt hij zijn ijzeren legers. Uit heel Europa komen de huurlingen. Beesten zijn het; door hun ijzeren harnassen in menselijke gedaante gedrongen. Ja, mevrouw, ze komen voor uw dijen. Ja, meneer, ze komen voor de jonge boezem van uw dochter, ja, meisje: ze komen voor jou.

Maar vrienden, ze kunnen ons onze akkers afnemen, onze vrouwen verkrachten, maar niet onze ziel. Onze mooie protestantse ziel kunnen ze ons niet afnemen. En daarom hebben wij van de Fransen minder te vrezen dan van een ander gevaar. Een gevaar van binnenin.

Want vrienden, lieve, lieve vrienden. Er zijn verraders onder ons. Misschien verbaast het u om het te horen. Ik weet, ik was zelf diep geschokt. Dat iemand zo laag, zo verdorven van geest en van ziel kan zijn om ons mooie land aan zijn vijanden over te leveren. Ik weet niet hoe het met jullie staat, maar ik word ziek bij het idee.

Dat zo iemand bestáát. Dat zo iemand zomaar onder ons rond loopt. En waarom? Waarom? Wie zal het zeggen. Geld. De belofte de dierlijke lusten te mogen botvieren op onze maagden. Wie zal het zeggen wat het Vaticaan deze mensen beloofd heeft. Wie zal het zeggen welke platvloerse begeerten de paus beloofd heeft te zullen vervullen.

Vrienden, ik hoef jullie niet te vertellen dat wij zonder de ware leer van Luther en Calvijn, nog steeds diep in de duistere middeleeuwen hadden geleefd. We hebben het licht gevonden en we zijn verlost van die misdadige leer van de tempeliers en de inquisiteurs. Wat is het katholieke geloof anders dan een oorlogzuchtige staatsleer, onder leiding van een tyran die vereerd wordt als een halfgod. Een schandelijke, immorele leer. Een travestie van gods woord en een perversie die walging oproept bij elke rechtgeaarde

inwoner van ons land.

Verbaast het jullie, dat juist onder katholieken, de meeste verraders worden gevonden? Verbaast het jullie, dat juist onder katholieken, de oorlogszucht bij de Fransen wordt toegejuicht? Mij niet. Mij niet. Elke nacht wordt achter tien-duizenden katholieke deuren gebeden om de Franse inval. Verbaast jullie dat? Mij ook niet.

En toch. Waar zijn onze regenten? Waar zijn die mooie meneren, met hun kostbare kleren en hun witte kragen? Waar zijn de vriendjes van de Witt, als het erom gaat deze dreiging het hoofd te bieden? Ziet u ze?

Ik wel. Ik zie ze wel. Ik zie ze schatrijk worden. Dat zie ik. Ik zie ze elkaar de beste baantjes toespelen. Dát zie ik. Ik zie ze zich tegoed doen aan het beste bier en het smakelijkste wild, terwijl jullie knagen op oude soepbotten. Dát zie ik. En deze schertsfiguren, die wij onze regenten noemen, zij zouden ons moeten beschermen tegen de verraders? Laat me niet lachen. Ze houden de papen alleen maar de hand boven het hoofd. En welk excuus gebruiken ze daarvoor? De charlatans? De Godsdienstvrijheid. Heb je ooit zoiets gehoord? De Godsdienstvrijheid.

Maar beste vrienden, we weten toch allemaal: De godsdienstvrijheid was er nu juist voor óns! Die was er om ons te beschermen tegen de katholieken, niet andersom! En het is een belachelijke, en perverse verdraaiing van de geschiedenis om dat nu te grebruiken als schaamlap voor hun eigen onvermogen.

Lieve vrienden. Ik hou van dit land. Ik hou zoveel van dit land. En het doet me zoveel pijn om het in gevaar te zien, terwijl ik zulke dromen heb voor ons land.

Ik droom van een land, waarin mensen weer weten wat trouw is. Wat loyaliteit is. Waarin het volk door zijn heerser wordt liefgehad. En waarin het volk zijn heerser ook diep liefheeft. Ik droom van een land waar blozende moeders voor gevulde voorraadkasten staan. Waar de kinderen vrolijk spelen op straat en waar eerlijke ambachtslieden fluitend naar hun werk gaan. Een land waar mensen het weer met elkaar eens zijn. Een land waar gebeden wordt in een taal die

we allemaal begrijpen. Waar de mensen zich weer met elkaar verbonden voelen.

Een land, vrienden, waar Nederlanders weer Nederlanders kunnen zijn!

Beste vrienden, wij zijn het begin. Wij zijn de nieuwe geuzen. Wij zijn die nieuwe Nederlandse Opstand. En zoals onze overgrootouders de Spanjaarden eruit gooiden, en het land terugveroverden op de Roomse collaborateurs, zo zullen ook wij ons mooie land, ons dierbare land, verdedigen.

En tegen al die smerige spionnen, die ons land willen uitleveren aan de katholieke vijand, tegen al die schaamteloze regenten in al hun zelfverrijking, en tegen Louis de Zonnekoning zelf, zeggen wij: kom je aan Nederland, dan kom je aan mij! Verdwij uit ons land! Oranje boven! Leve de Prins!

Dank je. Dank jullie wel. Jullie zijn geweldig, echt waar. Echt. Oooo. Ik verdien het niet. Nee, jullie! Jullie boven! Jullie boven.

AKTE III

Scène III.1

Avond. David, Hugo en Eelke samen. Zo te zien zijn ze al een paar uur in gesprek. Het is niet ongezeellig.

EELKE Goed. We hadden het over Nederland. En wat me opvalt: je zegt de hele tijd óns land.

DAVID Moet dit écht?

EELKE En je lijkt daarmee te willen benadrukken dat het niet iemand anders zijn land is.

DAVID Chinezen bijvoorbeeld. Luister, ik heb hier helemaal geen zin in. Ik ben gekomen om het over de film te hebben.

HUGO Ja. Straks.

EELKE En Nederlanders van Chinese afkomst? Of – laten we eens zeggen – Marrokaanse?

DAVID Ja. Wat is daarmee?

EELKE Is het ook hun land?

DAVID Heeft mijn moeder jullie dit gevraagd?

EELKE Is het ook hun land?

DAVID Heeft mijn moeder jullie dit gevraagd?

HUGO Hoezo vraag je dat?

DAVID Ze laat anderen graag de kastanjes uit het vuur halen. Zeker sinds ze het niet meer van me kan winnen.

EELKE Is het ook hun land?

DAVID Ik vind het raar dat we nergens laten zien dat Willem de derde het gewoon beter doet dan de regenten. Het verhaal zou veel meer over zijn strijd moeten gaan, en

...

EELKE Is het ook hun land?

HUGO Zo makkelijk kom je niet van d'r af, ben ik bang.

DAVID Het hangt er van af.

EELKE Waarvan?

DAVID Of ze iets bijdragen.

EELKE O? Waarom is dat?

DAVID Dat is toch logisch? Als je niks bijdraagt, moet je weg.

EELKE O. Moet jij ook weg, als je niks bijdraagt?

DAVID Nee.

EELKE Waarom niet?

DAVID Omdat ik Nederlander ben. Dit is Nederland. Ik ben een Nederlander. Zij zijn Russen. Of Marokkanen. Zij zijn geen Nederlanders. Onze voorouders hebben dit land opgebouwd. Zij hebben ervoor gezweet en geploeterd en hun arbeid is ons erfdeel.

HUGO He?

EELKE Dus, wacht even. En als je voorouders nou lapzwanen waren, moet jij het verschil dan nu bijlappen? Hoe werkt dat?

HUGO Ja, en mijn moeder is Vlaamse.

EELKE Ja, Wat doet dat met zijn erfdeel? Is het land dan meer of minder van hem? Of krijg ie er ook een stukje België bij?

DAVID Ik wil het hier niet over hebben! Ik ben hier niet voor gekomen! Ik wil het over ideeën hebben. Over principes! Ik wil samen met Hugo iets maken waar we met z'n allen trots op kunnen zijn. En daar kun je bij helpen, of niet, wat jij wil, maar ga uit de weg.

HUGO En we vinden het ook goed dat je iets positiefs wil doen.

DAVID Laten we dan aan de slag gaan!

EELKE Nee. Eerst gaan wij nog wat verder praten.

DAVID Waarom?!

EELKE Omdat jij allerlei ideeën in je hoofd hebt die écht niet door de beugel kunnen.

DAVID Ga je me genezen, Eelke?

EELKE Als je het zo wilt noemen.

DAVID Met mij is niets mis. Ik zie de dingen zoals ze zijn.

EELKE Ik denk van niet. Ik denk dat jij alleen maar ziet wat je wil zien.

DAVID Denk je dat ik dit wil zien? Denk je dat ik wil meemaken hoe Bendes NoordAfrikanen hele steden terroriseren? Dat ik overal nieuwe moskeeën wil zien? Dat ik wil zien hoe imams recht uit het meest achterlijke woestijndorp worden ingevlogen om hier haat te zaaien tegen homo's, en tegen joden en tegen vrouwen?

EELKE Ja.

DAVID Denk je dat ik wil zien dat Nederlandse rechters de sharia toepassen? Vrouwen met zwarte taffellakens over hun koppen. Moddervette verwende jongetjes die alles mogen van pappie en mammi.

EELKE Ja. Ik denk dat je er voor kiest om alleen die dingen te zien.

DAVID Ja, natuurlijk! Zo'n lekkere boerka, daar word ik geil van! Godverdomme, wat vind ik die hoofddoekjes lekker, zeg!

HUGO Ik vind dat de gezelligheid er een beetje af, is op deze manier.

EELKE Ik denk dat jij de dingen wil zien die jou bevestigen in je weerzin tegen buitenlanders.

DAVID Mens, je bent niet goed bij je hoofd.

HUGO Kunnen we proberen het een beetje leuk te houden?

DAVID Ik verzin die dingen niet!

EELKE Dat zeg ik ook niet. Ik zeg alleen dat je alles weglaat wat niet in je beeld past. Alles wat zo iemand een

gewone vader, een gewone moeder maakt, een gewoon mens maakt zoals jij en ik.

DAVID Nee, jij bent opmerkzaam. Jij ziet alles. Niets ontsnapt aan jouw adelaarsblik.

HUGO Ik vind het niet meer gezellig!

EELKE Ik let vrij goed op.

DAVID Mens, je ziet helemaal niks! Je ziet niet eens dat je vent aan een ander zit.

EELKE Sorry?

DAVID Je hoorde me wel. Vraag Hugo maar of het gezellig was met m'n moeder. Vraag het hem dan!

EELKE Vanaf dit moment ben je officieel niet meer welkom in dit huis.

DAVID Wat een verrassing. *David af.*

Scène III.2

EELKE Ik wil niet weten of het waar is. Ik wil niet dat je het me vertelt.

HUGO Eelke...

EELKE Nee. Ik wil niet dat het wordt uitgesproken. Ik wil het niet hebben!

HUGO Okee.

EELKE Het doet er niet toe. Of het wel gebeurd is of niet. Het maakt niets uit. Het verandert niets.

HUGO Okee.

EELKE Ik heb me er al heel vroeg bij neergelegd dat je vroeg of laat met een of ander camerageil stel tietten in bed zou duiken. Daar heb ik mij bij neergelegd en ik was vastbesloten om mij op zo'n moment rationeel op te stellen. Me niet mee te laten slepen door emoties. En je gewoon te vergeven en ons leven te leiden. En dat doe ik nu dus ook. Godverdomme!

HUGO Ik weet nu niet meer wat ik moet zeggen.

EELKE Ik ook niet. Ik weet ook niet meer wat jij moet zeggen. Dus het spijt me. Ik kan je deze keer geen tactisch advies geven over hoe je je het beste uit dit gesprek kan redden.

HUGO Dat bedoelde ik niet.

EELKE Zeg het dan ook niet! Lull!

HUGO Het spijt me.

EELKE Nou en?

HUGO *probeert iets te zeggen* Eelke...

EELKE Serieus. Nou en? Al spijt het je niet. Kan mij het schelen.

HUGO Ik weet nu niet meer waar we het over hebben.

EELKE Het gaat om waar we het niet over hebben, Hugo. Het draait allemaal om waar wij het nu met zijn tweeën niet over hebben. Laten we het in plaats daarvan eens hebben over al die dingen waar we het normaal gesproken niet over hebben. Dan schuiven we dat éne ding waar we het niet over hebben nog even voor ons uit.

HUGO En wat zijn dan al die dingen waar we het normaal niet over hebben, bijvoorbeeld?

EELKE Bijvoorbeeld dat ik je een lul vind.

HUGO O.

EELKE Echt een slappe zak. Ik zeg het niet om te schelden, ik leg het hier op tafel als een probleem. Ik heb besloten met jou oud te worden, maar ik vind je gewoon niet meer aardig. Ik vind je niet meer leuk.

HUGO En ligt dat aan mij?

EELKE Wat doet dat ertoe?

HUGO Ik vind het belangrijk om te weten wiens schuld dat is, volgens jou.

EELKE Wat kan dat je in godsnaam schelen ...

HUGO Ik wil gewoon weten wie van ons tweeën het gedaan heeft. En als ik het was, dan ga ik me daar graag schuldig over voelen. Maar als het eigenlijk al veel eerder is gebeurd, dan dat ding waar we het niet over hebben, dan wil ik gewoon weten wie het gedaan heeft.

EELKE Misschien was ik het wel. Weet je wat? Ik was het gewoon. Ik heb het gedaan. Het is mijn schuld. Ik hou niet meer van je. En dat ligt helemaal alleen aan mij. Want jij houdt nog wel van mij, toch? Toch, Hugo?

HUGO Ik denk het wel.

EELKE Ik hoop voor je dat je het mis hebt, want dan ben je d'r lekker snel weer overheen.

HUGO Ga je bij me weg?

EELKE Hou je me niet tegen?
Komt het niet bij je op om te proberen me om te praten?
Om een gebaar te maken?

HUGO Ja. Natuurlijk. Maar ik ... ik... weet niet wat.

EELKE Mijn creatieveling. Mijn kunstenaar.

HUGO Sorry.

EELKE Over drie dagen ben je hier het huis uit. Ik hoef je niet meer te zien.

Eelke af.

Scène III.3

Hugo – als Johan de Witt – neemt een klein boeketje bloemen, legt dat op de grond als aan een vers graf. Hij knielt.

HUGO Heer, ontferm u over uw dochter Wendela de Witt. Ze heeft het niet makkelijk gehad. Ze was mijn vrouw. Ze was ook uw trouwe dienaar. En dat is ook niet makkelijk. Zeker niet als U haar kinderen afpakt. Zoals onze kleine Elisabeth. En daarvoor onze Catharina. Ik verwijt U niets. Wij begrijpen elkaar, U en ik. Wij zijn beiden wrede wezens. Wij vragen en nemen en geven weinig

terug.

Ik ben u dankbaar, heer, dat mijn tijd op aarde beperkt is, en dat ik haar niet lang hoef te missen. En met Uw goedvinden, zie ik haar binnenkort terug. Net als onze dochtertjes. Die ik trouwens ook verschrikkelijk mis.

Mieke stormt op als Amalia van Solms. Rustig gevolgd door David als Willem III.

MIEKE *op als Amalia van Solms* Heb ik het je niet gezegd? Heb ik het je niet gezegd? Ik zei het toch! Ik zei het toch! Het is oorlog! De Zonnekoning valt aan! Een springvloed van uienvreterers golft ons land binnen. Onze vestingen verkrummelen zodra ze de blinkende uitrusting van de Normandiërs ontwaren.

HUGO Daar was ik al bang voor.

DAVID Wij lijden de ene nederlaag na de andere!

HUGO Ja.

MIEKE Onze steden geven zich over! Ze openen de poorten zodra er één Fransman in de buurt komt! Deventer, Zwolle en Utrecht gaan gemakkelijker op hun rug liggen dan een troep hongerige hoeren in het zicht van een goedgevulde portemonnee.

DAVID Het platteland loopt leeg. De steden stromen vol.

MIEKE Het land wordt gegrepen door een verschrikkelijke paniek. Overal staan volgeladen karren. Mannen, vrouwen, kinderen, ouden van dagen kamperen op straat. Iedereen schijt en piest waar die toevallig staat.

DAVID De steden gonzen van woede, verdriet, weezin en een nietsontziende haat voor alles met macht en status. Het volk vertrouwde op u, en u heeft het volk niet kunnen beschermen.

MIEKE Regenten die proberen de steden te ontvluchten, worden gelyncht. Hun dochters worden meedogenloos verkracht, hun huizen worden in de fik gestoken en geplunderd.

DAVID Uw regime loopt ten einde. Vlucht, nu het nog kan.

MIEKE Geef mijn kleinzoon zijn land terug, zolang er nog een land te verdedigen valt!

HUGO Denk jij eigenlijk dat je het beter kan?

MIEKE Natuurlijk!

HUGO *tegen David* Ik vraag het aan jou.

MIEKE Hij en ik, wij wassen samen dat varkentje wel.

HUGO *tegen David* Denk je dat echt?

DAVID Ja. Dat denk ik echt.

HUGO Jij denkt echt dat jij ons land beter door dit inktzwarte jaar kan leiden dan ik.

DAVID Ja. Dat denk ik wel.

HUGO Heb jij dan een of andere geheimzinnige kracht? Kun jij van lood goud maken? Van vissersboten oorlogsschepen? Van boeren soldaten? Of is het omdat ze van jou houden? En niet van mij?

DAVID Dat is het.

HUGO En waarom is dat? Heb ik hen niet twintig jaar lang vrede en voorspoed gegeven? Heb ik niet twintig jaar lang dag en nacht voor hen gewerkt? Twintig jaar vol kostbare uren die ik aan dat volk gaf, in plaats van aan mijn vrouw? En aan mijn kinderen?

DAVID Het spijt me van uw verlies.

HUGO Waarom houden ze niet van mij?!

MIEKE Omdat je ze niet begrijpt, De Witt! Je weet alles van regels en wetten maar van de mensen snap je geen bal.

HUGO En jullie wel?

MIEKE Ja, natuurlijk, domoor!

David Wat mijn grootmoeder probeert te zeggen, is dat mijn familie al generaties lang gedwongen is de beslommingen van de mensen bij te wonen. Als ze trouwen komen we het feest verheffen. Als ze begraven worden geeft onze aanwezigheid het leven van de dode meer waarde. Als ze feesten krijgt hun dronkenschap door

ons een betere reden.

Maar wij hebben altijd gezien dat onder die aardige folkore, onder de ringstekerij, en de buutreedners, het skûtsje sylen en het kaasdragen, het zaklopen en het spijkerpoepen, achter het klootschieten en het plompzakken, dat diep binnenin de ziel van elke Nederlander die éne karaktertrek schuilt die ons zulke geweldige kooplieden maakt, en die ons het zelfvertrouwen geeft om in verre streken onze wil op te leggen aan exotische volkeren, dat er één karaktertrek is die de Nederlander buiten zichzelf doet groeien, en dat is de diepe overtuiging recht te hebben op méér.

Het is déze eigenschap, en geen enkele andere, die ons volk kwetsbaar maakt als een uitgedroogd bos in de zomer, vatbaar voor de kleinste vlam, een gloeiende vonk in de nacht, megedragen door een noodlottige zuidenwind. En mijn familie begrijpt dat. Wij weten die onvrede te hanteren als een scheepskanon. Zo hebben wij dit land van groenteboeren en haringventers weten op te zwepen tegen de Spanjaarden, zo hebben wij ze tot bloeddorstige razernij weten te brengen en nu is dit kanon op jou gericht. Jij kijkt de loop in en ik heb de vuursteen in mijn hand en ik sla vonken. Ik sla vonken boven het kruut en vroeg of laat zal het ontbranden en wee je gebeente als je niet uit de vuurlijn verdwijnt.

MIEKE Hoor je ze? De Witt? Hoor je ze muiten? En slopen? En schreeuwen om jouw hoofd? Dat is de zoete roep van ons volk. 'Slaat dood, de Witt! Een zak goud voor zijn hoofd!'

HUGO Wat komt, dat komt.

DAVID Wat komt, is het geweld van de straat. Wat komt, is kleingeestige, wrede zielen die jaren van dagelijkse vernederingen komen verhalen op de hogere klassen. Wat komt, is de verbittering aan de macht.

MIEKE Hoeveel dochters heb je nog over, de Witt?

HUGO Goed.

DAVID Pardon?

HUGO Goed. Het is van jou. Veel plezier ermee.

DAVID Ik begrijp U niet.

HUGO Dat weet ik, maar dat is niet erg. Ik zal morgen de staten generaal adviseren om vóór het herstellen van het stadhouderschap te stemmen. Dan kan het allemaal over een dag of wat geregeld zijn.

DAVID U maakt een grapje.

HUGO Nee. Ik maak niet zoveel grapjes.

DAVID En uw kostbare republiek dan?

HUGO Die is dood. Doodgeboren. Doodgebloed. Doodgeschoten. Niets aan te doen. Dood is dood.

DAVID Geen baken van de verlichting? Geen gidsland?

HUGO Komt nog wel een keer.

DAVID Maar waarom...

HUGO Je hebt gewonnen. Je hebt je zin. Gefeliciteerd. Nu blij zijn. Hoera!

MIEKE Jaaaa! Hoera! Hoera! Hoera! Oranje bóóóven, Oranje bóóóven!

DAVID Ja, maar...

MIEKE O, ik wist wel dat je het kon! Ik wist het! Wie is je favoriete oma? Wie is dat dan? Hè?

DAVID Nee!

HUGO Wat is er?

DAVID Het is niet echt, zo!

MIEKE Wat is niet echt?

DAVID Dit is toch niks? Dit is toch ...

HUGO Wat is er, hoogheid?

DAVID Noem me niet zo! Dit is niet ... zo hoort het niet te gaan. Dit is alleen maar papier.

MIEKE Ja, maar schat, we gaan natuurlijk ook een groot feest geven en...

DAVID Nee!

HUGO En hoe zou u het dan liever willen?
DAVID Er moet nog iets gebeuren.
HUGO Wat dan?
DAVID Dat weet ik niet. We zullen het weten als we het meemaken.
MIEKE O. We kunnen ook wat meisjes uitnodigen. Bedoel je dat?
DAVID Nee, iets groots. Een tragisch voorval. Iets meeslepends, of gruwelijks, waar tegelijk een bepaalde symboliek aan kleeft. Het is heel moeilijk om van te voren te zeggen wat dat zal zijn.
HUGO Een mens wordt gedoopt in water, een land wordt gedoopt in bloed.
DAVID Voila.
HUGO Het mijne, waarschijnlijk.
MIEKE O.
DAVID Waarschijnlijk.
HUGO Mooie boel.

Scène III.4

HUGO We zitten in de Gevangenpoort. Buiten een menigte trotse patriotten. Liefhebbers van het vaderland, die zich bezat hebben aan haat. Ze schreeuwen om het hoofd van mijn broer en dat van mij. Ze zijn gewapend en door dolle heen. Een godsdienstwaaninnige dominee zweept ze op. Wij zijn duivels en sodomieten, en willen het land uit leveren aan Satan en de Paus. Zij, de trouwe Nederlandse burgers, zijn verraden. En dat klopt. Ze zijn ook verraden. Maar niet door ons. De God van Nederland heeft ze verraden. De God die ze welvaart en veiligheid had beloofd, in ruil voor het dagelijkse gebed, de ingetogen kledij en de afstraffing van wellustige gedachten. In ruil daarvoor, en vooral voor het afzweren en

veroordelen van alles wat raar en ongewoon is, heeft deze God ons een voortdurende vreedzame vermeerdering van ons bezit beloofd. En die belofte brak Hij.

Buiten loeien ze om ons bloed. We proberen er niet op te letten. Ik blader wat door een bijbel. Cornelis leest een toneelstuk. Molière. Een rare keus. Ik vind het persoonlijk niks, maar hij heeft er aardigheid in en als ze bij iemand de scheenbenen hebben gespleten mag die van mij lezen waar die zin in heeft. Ze hebben hem zo verschrikkelijk gemarteld dat de beul er jaren later nog wakker van ligt, maar hij heeft zijn kiezen op elkaar gehouden. Mijn grote broer.

O. Nu is het wel zo'n beetje gebeurd met ons. Ze slaan met mokers op de poort, beneden. We horen het hier galmen.

De cipier kiest eieren voor zijn geld en doet open. Meteen staat het hier vol met schuimbekkende Nederlanders.

Hendrik Verhoeff, zilversmid. Piet Verhaegen, herbergier van De Dolfijn. Christoffel de Haen, Vleeshouwer. Hoheet-ie-ook-alweer van Ryp, de wijnkoper. Echte Hollanders van vlees en bloed. Ze pissen in Cornelis z'n schoenen.

Buiten schiet een of andere pummel me neer, maar richten kan ie niet. Dan beginnen ze allemaal op ons in te slaan. Met stokken, geweerkolven, hellebaarden. Wat ze maar in hun handen hebben. Daar zijn ze even zoet mee.

Kijk. Ze proberen wat nieuws. Ze maken zich klaar om op ons te schieten. We zijn natuurlijk al lang dood, maar het moet symbolisch, anders is het niet echt. Ze gaan in een grote kring om ons heen staan en richten op onze lijken. Het zijn zulke onbeschrijfelijke prutsers. Ze hebben niet in de gaten dat, omdat ze naar beneden richten, de kogels – ploink, ploink - de lopen uit rollen. Onze schutters. Onze Nachtwacht.

Twintig jaar van mijn leven heb ik aan deze kneuzen gegeven.

Maar het heeft geknald, en met bevredigde gezichten hobbelen de schutters naar de dichtstbijzijnde kroeg op zoek naar wijn, en een portretschilder. Dan is het de beurt aan het Nederlandse volk. De gewone man in de straat.

Ze binden ons ondersteboven aan de galg. Er zijn wat

slagers bij, en die weten wat ze doen. Ze openen onze buiken en ribbenkasten. Ze snijden mijn hart eruit. Een jongen pakt het aan en gooit het herhaaldelijk in mijn gezicht. Zo vaak dat je je af gaat vragen wanneer zo iets nou saai wordt.

Het wordt wonderlijker. Vrouwelijke landgenoten ontwarren onze ingewanden, en paraderen wulps rond, met onze darmen als parelkettingen om hun nek. Ze snijden natuurlijk onze tongen eruit, onze vingers en tepels eraf. Iemand vindt het nodig om mijn geslacht er af te bijten, in plaats van gewoon zijn buurman om een mes te vragen.

Als kennelijk alles eraf is dat er lekker uitziet, beginnen ze aan een zegetocht door de stad. Onze organen dragen ze bij zich alsof het om de dochters van een overwonnen stam gaat. Ons laten ze hangen. Een derderangs schilder haalt zijn kleurdoos van stal en gaat aan het werk. Als hij ons netjes afgebeeld heeft, schrijft hij achterop: naar het leven getekend, en daarom veel geld waard.

Scène III.5

Mieke op. Het duurt even voor Mieke weet wat ze moet zeggen.

MIEKE We hebben er wel een bende van gemaakt, hè?
Stilte. Ik had hem natuurlijk niets over je moeten vertellen.
Maar hij bleef ernaar vragen. Ik had één keer een zwak
moment. Ik had wat gedronken en toen vroeg hij er
plotseling naar en toen had ik opeens verteld dat je
filmmaker was. Alleen dat. Geen seconde aan gedacht dat hij
meteen het internet op zou duiken naar foto's van
Nederlandse filmers die op hem lijken. Is dit hem? Is dit
hem? En hij? En hij? Zoveel waren het er niet. Hij had je
snel gevonden. Hij is slim. En erg volhardend.

Stilte.

Maar ik moest in die dagen ook veel aan je denken. Ook
omdat hij zo op je lijkt. *Stilte.*

Het spijt me van je vriendin.

HUGO Tsjja. Niets aan te doen. Gebeurd is gebeurd.
Verdrietig maar helaas.

MIEKE Wil je wat eten? Heb je honger?

HUGO Niet echt.

MIEKE O. Vind je het goed als ik wat maak?

HUGO Ga je gang. Waarom ben jij hier eigenlijk nog?

MIEKE Gewoon.

HUGO Gewoon.

MIEKE Ja. Dat is toch niet zo raar?

HUGO Is dat niet raar?

MIEKE Nee.

HUGO Nouja. Laat dan maar.

DAVID *op* Hee. O. Is ze weg? Mooi. Wat een zeikwijf
was dat, zeg.

MIEKE David!

DAVID Ja, echt een beetje een zeurtrut. Sorry dat ik het zeg. Vond haar ook helemaal niet bij jou passen.

MIEKE David, een beetje sensitiviteit, alsjeblieft.

DAVID Ik ben 'm aan het troosten. Wat doe jij hier, eigenlijk?

MIEKE Wat doe jij hier, eigenlijk? Heb je nog niet genoeg aangericht?

DAVID Ik heb helemaal niks aangericht, mama. Ik heb niet met hem liggen neuken.

MIEKE Nee, jij hebt alleen maar zijn vriendin het huis uit gejaagd!

DAVID Ga je nu met háár verder? Serieus? Eelke schopt je eruit en je gaat bij m'n moeder terug?

MIEKE Bemoei je met je eigen zaken, David!

DAVID Dit zijn mijn zaken, mama!

MIEKE Hugo en ik hebben dingen te bespreken.

DAVID Nee, Hugo en ik hebben dingen te bespreken.

MIEKE Ik was hier eerst.

DAVID Nee, ik was hier eerst.

MIEKE Doe niet zo kinderachtig!

DAVID Doe zelf niet zo kinderachtig!

MIEKE Kleuter!

DAVID Ouwe Heks!

HUGO Waarom gaan jullie niet weg?!

DAVID Zie je wel? En nu wegwezen.

HUGO Allebei!

DAVID Hè? Hoe bedoel je?

MIEKE Ja, maar Hugo, je hebt me nu toch nodig?

HUGO Helemaal niet.

MIEKE Jawel, dat heb je wel.

DAVID En we hebben nog heel veel te doen. Ik heb weer

allemaal ideeën.

MIEKE Ik kan je nu toch niet alleen laten. Doe niet zo raar.

DAVID Je bent toch mijn vader?

MIEKE Nee, ik blijf gewoon bij jou.

DAVID Als zij blijft, blijf ik ook.

HUGO Ga gewoon weg, alsjeblieft.

MIEKE Serieus?

HUGO Ja!

MIEKE Nou, volgens mij meen je daar helemaal niks van.

DAVID Ik ben je zoon. Ik ga niet weg.

MIEKE Hugo, we gaan niet weg. We blijven bij je. En hoe eerder je dat gewoon gaat vinden, hoe gemakkelijker het voor je gaat zijn.

Einde.

Eerste Opvoering door Toneelgroep Opium voor het Volk op 28 september 2011 in Theater Bellevue in Amsterdam in een regie van Carola Arons. Thomas de Bres speelde 'Hugo', Harriët Stroet 'Mieke', Janneke Remmers 'Eelke' en Krisjan Schellingerhout als 'David'.

Met bijzondere dank aan Tom Helmer voor scherp dramaturgisch inzicht en advies.

De Zoon

Hugo maakt een historische film over de regent Johan de Witt, die zijn trotse republiek overspoeld ziet worden door een golf van populisme en uitzinnige liefde voor een jonge prins.

Dan staat de 17-jarige David opeens voor de deur: Hugo's verzwegen zoon. Hugo en zijn vriendin Eelke verwelkomen de jongen, maar hij blijkt in de ban van het nieuwe nationalisme. Dan voegt ook Davids overbelesen moeder zich bij het gezelschap. Hugo's huis verandert in een arena waar iedereen zich moet weren.

Hugo probeert de vrede in zijn huis terug te brengen, maar de geest is uit de fles. Een eeuwenoude vete wordt in zijn zitkamer beslecht.

Willem de Vlam (1976) richtte samen met Tom Helmer toneelgroep Opium voor het Volk op. Onder deze vlag worden zijn stukken sinds 2005 door heel Nederland gespeeld.

'De Zoon' ging in première op 30 september 2011 in theater Bellevue in Amsterdam.

Het Parool over 'Hond' (2009):

"In levensechte dialogen gaat het drietal elkaar verbaal te lijf. De Vlam munt uit in puntige oneliners, die regelmatig een golf van geginnik door de zaal sturen."

ISBN 9789081798709

9

789081 798709

Een uitgave van Stichting Opium voor het Volk